

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

I ÄRG.

STOCKHOLM, 1 APRIL 1912.

N:o 3.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad

Redaktör: ELISABETH KREY.
Träffas onsdag och lördag kl. 1.24-1.25.
Redaktion och Expedition: 6 Lästmakargatan 1
Expeditionen öppen vardagar kl. 1-4.
Rikstel. Norr 600. Allm. tel. Brunkeb. 944.
Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.
Distribuering i Stockholm:
Rikstel. Norr 585. Allm. tel. 200 68.
9 f. m.-7 e. m.
Prenumeration genom posten
Pris för 1912 75 öre. Losnummer 5 öre.
För Utlandet 1 krona 75 öre postanvisning till
tidningens expedition.
Annonspris: 20 öre per millimeterhöjd, större
annonser och årsannonser rabatt.
Rikstel. 456. Allm. tel. 604.
9 f. m.-7 e. m.

Kvinnornas dag.

Det finnes väl ej en kvinna, som icke någon gång i sitt liv har känt vägen framåt stängd för sig genom bristen på likställighet med mannen.

Den, som erfarit denna avspärrningens känsla, har säkert av hela sin själ önskat, att det varit henne möjligt att öppna för sig.

Kanske har hon förstätt, att nyckeln till befrielse ur denna ställning heter rösträtt och från den stunden sällat sig till de rösträttssträvandes skaror.

Eller kanhända har hon då ännu ej insett vilken omätlig hjälp rösträtten kunde vara för hennes framåtsträvande. Hon har måst vakna till insikt om den statsborgerliga rättens och pliktens djupgående verkningar både för henne själv och för varje kvinna, innan hon funnit det mödan värt att deltaga i arbetet för att vinna den.

Redan år 1907 uttalade ethundrafyrtiotvå tusen svenska kvinnor i en petition till riksdagen sin begäran att få politisk rösträtt. Sedan dess har rörelsen varit i oavbruten tillväxt.

Och nu står vi närmare målet än någonsin för genom den kungliga propositionen till riksdagen om politisk rösträtt och valbarhet för kvinnor på samma villkor som för män.

Nu är ögonblicket inne för Sveriges kvinnor att samlas för att så vackert och så storslaget de förmå giva uttryck för sin önskan och sin fordran att icke längre vara jämställda med förståndlösa, förbrytare eller minderåriga.

Låt oss därför göra kvinnornas dag värdig den stora sak vi kämpa för!

Låt oss göra den till en högtidsdag, som ingen kan glömma!

Låt oss göra den till ett väckande minne, som lyser och värmer och kastar sitt flammande sken över landet!

A. M. H.

Men alltjämt gäller, att kvinnan i det väsentliga saknar den förnämsta av medborgerliga rättigheter. Hänsyn såväl till rättvisa som till statens välförstådda nytta kräver, att detta missförhållande ändras. Det är därför min avsikt att vid innevarande riksdag förelägga Eder förslag till ändringar i riksdagsordningen i syfte, att kvinna må erhålla valrätt och valbarhet till riksdagen på samma villkor som män.

Gustav V vid Riksdagens högtidliga öppnande i Stockholm d. 16 jan. 1912.

Kvinnofrågor inför riksdagen.

Den första av de kvinnofrågor av större intresse, som innevarande års riksdag behandlat, var frågan om fasta skrivbiträden i ämbetsverken (den 14 febr.). Dessa platser innehavas som bekant uteslutande av kvinnor och kunna anses ha varit ganska illa avlönade.

Statsutskottet hade tillstyrkt K. Mts förslag beträffande biträdens uppförande å stat, men avstyrkt hr Lindhagens motion om tilläggande av ett tredje ålderstillägg å 200 kr. samt om utredning angående införande av en tredje avlöningstyp med en lön av 2,000-2,400 kr. Vidare hade utskottet avstyrkt hr Lindhagens motion om uteslutande av vissa föreslagna villkor, innefattande begränsningar i gift kvinnas rätt att söka och innehava biträdesbefattning. Reservation hade i sistnämnda avseende anförts av hr Billing, greve Klingspor och Persson i Stalherhult, vilka yrkat en skärpning i dessa villkor.

I Första kammaren, som sedan länge som bekant speciellt ömmar för kvinnornas ställning, inleddes debatten av greve Klingspor, som ansåg, att kvinnans ställning i hemmet var oförenlig med hennes uppehållande av ordinarie tjänst. Han trodde heller icke "att det skulle gagna kvinnan, att hon ställdes i denna frestelse att kanske tjäna kvar i sin ordinarie anställning längre, än hon annars borde göra". Yrkade bifall till reservationen. Hr Holmqvist replikerade: för sin del hade han intet emot att gifta kvinnor av denna klass få behålla sitt vanligen ganska knappt tillmätta levebröd, han föreslog däremot en annan ändring i utskottets motivering, rörande huruvida vid sidan om kvinnan även mannen skall hava rätt att söka dessa befattningar. Som skäl anförde hr Holmqvist, att det i en del ämbetsverk kan förekomma göromål, till vilka män kunde vara bättre kvalificerade. Exempelvis kopierandet av ritningar vid Chalmers, kartkopiering i lantmäteristyrelsen, läsandet av gammal-svenska inom kungl. biblioteket, o. s. v. (!)

Debatten, som blev mycket lång, rörde sig på de av de två första talarna utskade linjerna, kvinnornas försvar (thade referent så när skrivit) fördes av hr Hellberg. Kvinnornas "specielle" vän, hr Johan Östberg, yrkade anslutning till hr Holm-

qvists yrkande: "Riksdagen bör icke vara med om att på dessa befattningar skapa monopol för kvinnorna".

Ur de många instämmandena med greve Klingspor vilja vi icke neka våra läsarinne följande ordgranna protokollsutdrag ur hr Bergendahls anförande:

"Det ringer på till exempelvis en generaldirektör en morgon. En röst i telefon frågar: "Är det generaldirektören?" — "Jaha." "Jo, det är fru Jönsson, som begär ledighet under några dagar. Det har för oss inträffat den malören, att vår jungfru gått i natt utan lov, och nu måste jag stanna hemma för att sköta hem och barn". — Generaldirektören, som vet att det ligger många ärenden vilka vänta på att expedieras, finner det svårt att avstå från en arbetskraft och uttalar sig något i den riktningen. Härpå svarar fru Jönsson t. ex.: "Jag vet ju, att det är mycket som skall göras, men om herr generaldirektören tillåter, skall jag be att få komma upp i verket några timmar på dagen, under förutsättning att jag får taga med mig yngsta barnet. Det är så snällt och stilla, så jag tror icke, att det i verket skall besvärja på något sätt." Är det någon gift löntagarer som varit med om något liknande? Vi tro det icke.

Utskottets förslag bifölls utan votering. Beträffande motiveringen beslöt kammaren med 85 röster mot 37 att ansluta sig till det av hr Holmqvist under debatten gjorda uttalandet.

I andra kammaren behandlades först lönefrågan, och därefter gift kvinnas fasta anställning. Bägge debatterna inleddes av hr Lindhagen. Den första rörde sig ju om hans motion, vilken gick ut på att lönen för kvinnliga skrivbiträden på dyra orter skulle utgå med högst 1,800 kronor (tredje ålderstillägget). Emellertid avgåvos i voteringen endast 48 röster för hr Lindhagens yrkande, under det att utskottets hemställan bifölls med 144 röster.

Den långa debatten om gift kvinnas rätt att bekläda biträdesbefattningar karakteriserades till vissa delar av hr Lindhagen "som en återklang av vad som en gång i kammaren kallades den maskulina renässansen", i vilket referenten ber att få instämma. Voteringen biföll utskottets förslag med 128 röster mot 57 för hr Lindhagens

förslag. Endast en talare, hr Cederborg, hade jämte motionären uppträtt med bifallsyrkande för det sistnämnda.

Onsdagen den 21 febr. behandlade kamrarna hr Carlsons i Herrljunga av lagutskottet avstyrkta motion om ändring i giftermålsbalken i syfte att förhindra äkta man att försöka hustruns fasta egendom. Reservation hade avgivits av hr Lindhagen och Sven Persson, vilka föreslagit en ändring i giftermålsbalken i motionens syfte.

I Första kammaren framhöll hr Holmqvist, att motionen vore väl befogad, i det den berörde en av de viktigaste lagfrågor, som f. n. stå på dagordningen. Lagstiftningen i hithörande ämnen har varit präglad av ett beklagligt vacklande. De delegerade, som år 1909 voro samlade i Stockholm för att uppgöra en plan för ifrågasatt samarbete på familjerättens område mellan Sverige, Norge och Danmark, uttalade också, att lagstiftningen på förevarande område i alla tre länderna syntes vara i behov av ytterligare utveckling. Det vore önskvärt, att då förslag framkomma till detta lagstiftningsarbete fortsättande, man måtte behjorta detta de delegerades uttalande.

Härpå bifölls utskottets hemställan.

I Andra kammaren talade hr Carlsson i Herrljunga, Lindhagen, Öberg och Persson i Tillberg för reservationen, den sistnämnde med den motivering att: Vi lekna i kammaren böra åtminstone som en opinionsyttring — ty Första kammaren har naturligtvis varit nog juridiskt bildad att avslå motionen — bifalla reservationen. (Bifallsrop!)

Avslagsyrkanden hade nämligen framställts av ett par talare som framhållit de praktiska svårigheter vid in-tecknings- och lagfartsärenden, som skulle uppstå om man vore skyldig skaffa även hustruns namn under papperen(!). Hr Pettersons i Söder-tälje avslagsyrkande motiverades med den för oss kvinnor synnerligen glädjande under-rättelsen att lagberedningen kommer att förestå fullständigt avskaffande av man-nens målsmanskap, vilket skulle komma att överflödiggöra de åtgärder reservanterna använt.

Emellertid bifölls reservationen med 100 röster mot 60, vilka tillföll utskottets hemställan. På grund av Första kammarens beslut har frågan likväl fallit.

Den 16 mars behandlade kamrarna hr Larssons i Klagstorp m. fl. motion angående statsbidrag till inom kommun anställd examinerad barumorskas avlöning vilken motion av utskottet avstyrktes. Reservation hade anförts av hr Hellberg i Lycke-sele.

I Första kammaren talade hr Hellberg för motionen. Han framhöll att utskottet behandlat motionen en smula snävt. De exempel på kommunal sparsamhet, som visats i motionen, ha varit av ganska betänklig natur. Barumorskornas sociala ställning står ganska illa tillsammans med deras stora ansvar. Det vore nog an-nor-lunda, om kvinnorna hade någonting att säga i denna fråga. Genom motionen hade man avsett att råda bot på missförhållan-dena och så att säga ställa barumorskorna mera under statens hägn. Intet yrkande.

Efter en kort debatt bifölls utskottets hemställan.

I andra kammaren uppträdde hr Hellberg i Lycksele, vilken förklarade, att hans reservation avsåg utskottets motivering, som bort vara mera tillmötesgående mot motionen. Tal, framhöll, att barumorskorna ofta måste underkasta sig synnerligen ansträn-

Jönköpings-Magasinet
Etabl. 1873. Regeringsgatan 45. A. T. 5541.
Parfym- och Ramaffär.

CONSTANCE MALMSTRÖM
F. G. A. E. Schulohls — Firm grundad 1794
NAM- & BOKSTAFFÄR samt rikshögtligt lager af Toiletartiklar
23 Regeringsgatan 23 73 C Drottningsgatan 73 C
Allm. Tel. 112 42 Allm. Tel. 100 33

"LA FLEURISTE"
Kungl. Hof-Blomsterhandel
6 MALMSTORSGATAN 6
Allm. Tel. 62 96. Riks Tel. 25 50.

LAGERSONS
SKOMAGASIN
Jakobsgatan 18 - Fredsgatan 8

Tre nordiska jubileer.

Denmarks, Norges och Finlands kvinnor ha i år firat stora minnen, 40-årsdagen av "Dansk Kvindesamfund's" bildande, "Nyländes" tjugufemte årgång och "Unionens" tjuguarssdag.

Då man nämner "Dansk Kvindesamfund" återkallas i tankarna många ädla personligheter: Matilde Fibiger, Pauline Worm, Fredrik och Matilde Bajer — de bägge som förmådde Pauline Worm att bilda samfundet — Kristine Fredriksen, Jutta Möller och ännu fler. Då "Nylände" nämnes, träder Gina Krog ensam fram, hon som skapade tidskriften, uppehöll den genom de hårda åren och som alltjämt är dess redaktör. Med "Unionen", den finska kvinnoföreningen, tänker man sig huvudsakligen Luena Hagman och Annie Furuhjelm.

Jubileet för "Dansk Kvindesamfund" bär också präglagen av ett de många jubileum. På jubileumsfesten, den 24 febr., var också höjdpunkten invigningen av ett standar. Huru lycklig var för övrigt icke idén till detta! Man ser där hur den danska bondflickan finner guldhornet i Danmarks jord. — "Nyländes"-jubileet, den 15 febr., blev ett Gina Krog-jubileum. Hon var ensam festens föremål. Hennes gävos hyllningstalen och en överväldigande blomsterskörd. — "Unionens" tjuguarssfest åter, den 10 febr., fick en särprägel genom Selma Lagerlöfs närvaro och, genom att hon, efter talens rad, där man särskilt märkte de ryska kvinnornas, uppläste sin gripande "Mamsell Fredrika".

Allt vad "Dansk Kvindesamfund", "Nylände" och "Unionen" verkat därom har man i dessa dagar genom referat av festalen och genom särskilda publikationer fått en klar föreställning.

Särskilt är detta förhållande med "Dansk Kvindesamfund". Författarinnan fru Gyrithe Lemches gedigna och entusiastiska festpublikation "Dansk Kvindesamfund's Historie gennem 40 Aar" för oss helt in i förhållandena vid samfundets stiftande och dess senare utveckling. Man ser hur samfundet utom dansk hänförelse även har något av svensk, ty Bajer hade omvänt från likgiltigt till entusiastisk av Sophie Adlersparres ädla strävanden och blev "Tidskrift för Hemmets" ombud i Danmark. Det var i denna egenskap han mottog uppmaning från Genève att i Danmark bilda en dotterförening till den därvarande "Association internationale des femmes". Man följer sedan samfundet genom åren, ser dess stora intresse och insats för kvinnans utbildning i skilda verksamhetsgrenar och hantverk, dess arbete för kvinnans kommunala rösträtt och nu på senare åren dess upptagande på programmet även av kvinnans politiska rösträtt. — "Nyländes" sista nummer, ett festnummer, ger en intressant sammanfattande översikt av tidskriftens historia och strävanden. Och särskilt genom referatet av Gina Krogs stora tal på festen får man en föreställning om enhetligheten och högheten i denna tidskrifts strävanden för fullt likställdhet mellan man och kvinna.

I "Nutids" februarihäfte slutligen ägnas en varm artikel åt Lucina Hagman. Och genom denna såväl som genom talreferaten visas det kända stora arbete de finska kvinnorna nedlagt på förvärvandet av mänskliga och medborgerliga rättigheter.

gande resor, och de hade alltför många överordnade. Till följd därav motsvarade deras sociala ställning ej deras sociala utgifter. Utskottet borde därför ha uttalat sig för en utredning, huruvida deras ställning kunde förbättras genom statsbidrag.

Intet yrkande. Hr V. Bäckström instämde. Hr Larsson i Klagstorp redogjorde för föregående motioner i denna fråga samt beömt utförligt utskottets framställning. Frågan vore av så stor vikt, att det måste förvåna att statsutskottet ej bestått åtminstone en välvilligare motivering. Yrkade bifall till motionen.

Hr Ekman i Mo gård ansåg, att frågan var av ringa betydelse. Yrkade avslag.

För motionen talade vidare hr Olssonson, Byström, Raoul Hamilton och Helger, medan hr Sjö talade för utskottets förslag.

Frågan avgjordes genom votering, som utföll med bifall till motionen med 103 röster mot 91, som avgjordes för utskottets förslag. Som emellertid Första kammaren utan votering antagit utskottets hemställan, har frågan förfallit. *Guen.*

Vad våra vänner säga.

Hvis "Rösträtt för Kvinnor" opgave er endt, naar stemmeret for kvinder paa samme vilkaar som for mænd er en kjendsgjerning i Sverige — saa kan jeg ikke ønske bladet et langt, men et kort liv, og et likesaa begivenhedsrikt og straalende liv som det er kort.

Men hvis dets formaal ogsaa er at hjælpe landets kvinder til at benytte sine vundne rettigheder paa bedste maate, saa vet jeg det maa bli et langt liv. — Det vil ikke undre mig om vi faar se at kvinderne i Sverige staaer mer forberedt for sine nye opgaver end vi her i Norge. Men allikevel vil man nok der som her gjøre den erfaring at stemmeretten, det er stort set *begyndelsen*, at først naar vi har faat den, kan vi for alvor gjøre os skicket til at bruke den.

Det gjælder da at faa den *snarest*, og paa samme vilkaar som for mænd. Og derfor: lykke til, naar det nu skal gaa med kraft og mot og — utaalmodighet! Men naar den seir er vundet, ønsker jeg bladet, hvis det vil fortsætte sit arbejde, kraft og mot og — stor taalmodighet, saa det ikke gaar træt paa veien mot nye maal.

I hvert fald: Om kort eller langt — et lykkeligt, et daadrikt liv!

Leve Rösträtt för Kvinnor!
Kristiania den 25 mars 1912.

Gina Krog.

Det har glædet mig meget, at Redaktionen har givet mig Lejlighed til at udtale mine bedste Lykønskninger i Anledning af, at "Landsforeningen for kvinnas politiska rösträtt" er begyndt at udgive sit eget Blad. Jeg anser det for at være af uvurderlig Betydning for Landsforeningen at faa en særskilt Rösträttstidning. Saa snart vi her i Danmark havde stiftet "Landsforbundet for Kvinders Valgret", var det vor første Tanke at skaffe den et særligt Organ, der kunde danne et Bindeled mellem de forskellige Kvindevalgretsforeninger, hvoraf Landsforbundet bestaar. Og vort Blad "Kvindevalgret", der nu er paa 5te Aargang, har været os en stor Hjælp.

At dømme efter det første Nummer af "Rösträtt för kvinnor" synes Bladet ville faa et udmærket Indhold.

Jeg tror, det er uhyre klogt af Landsforeningen, at den har besluttet at udgive dette Blad, selv om mange maaske vil synes, at det paa dette Tidspunkt er overflødig at sætte saa stor en Virksomhed i Scene, netop nu da de svenske Kvinder vel hele Verden over anses for at være de næste, der vil faa Valgretten. Men man skal nu en Gang ikke sælge Huden, for man har skudt Bjørnen, og for Kvinderne har sort paa hvidt for, at de er Mændenes Ligestillede, for kan og bør de ikke nedlægge Vaabnene.

Elna Munch,

Vicepræsident for Landsforbundet for Kvinders Valgret.
København 2 Marts 1912.

De bedste Ønsker for den ny "Tidning", der optager kampen for "Løsningen af rösträttsfrågan".

Naar jeg mindes den Understrøm af Energi og Kampiver, som vi fremmede Deltagere i Kvindevalgretskongressen i Stockholm i Fjor mærkede hos Eder, jævnsides Eders storslaaede Elskværdighed, der bragte os til at føle os som hjemme i Eders smukke Hovedstad, — naar jeg mindes Selma Lagerlöfs sjælfule Tale og Sven Scholanders skæmtefulde Viseforedrag under Kongressen, sa siger jeg: I har alt, hvad der kræves

England just nu.

Om ställningen i England skriver en medlem av The National Union of Women's Suffrage Societies till Rösträtt för Kvinnor:

Sedan sislidna november ha händelserna i Storbritannien så snabbt avlöst varandra, att premiärministerns tillkännagivande att regeringen hade för avsikt att framlägga ett förslag om allmän rösträtt för män nu tycks tillhöra historien. Och likväl är ställningen med avseende å kvinnornas rösträtt i det närmaste oförändrad. Då premiärministern den 17 november mottog en deputation från rösträttsföreningarna, framställde mrs Fawcett å sin förenings vägnar fyra frågor till premiärministern, varpå avgavs följande svar:

1) Är det regeringens avsikt att regeringsförslaget om allmän rösträtt skall slubehandlas 1912?

Ja, det är vår avsikt. Vi hoppas genomföra det under det året.

2) Kommer förslaget att avfattas så, att det medgiver tillägg om rösträtt för kvinnor på andra villkor än för män?

Ja.

3) Förbinder sig regeringen att icke motsätta sig sådana tillägg?

Ja.

4) Kommer regeringen att betrakta varje tillägg om rösträtt för kvinnor, sedan underhuset antagit detsamma, som en del av själva förslaget och stöja å det i alla instanser?

Ja.

Några dagar senare sände mr Lloyd George ett meddelande till N. U. W. S. S. genom dess pressorgan "The Common Cause", i vilket han sade:

"Jag är villig att göra allt som står i min makt för att hjälpa dem, som arbeta för en lycklig utgång under den kommande parlamentssessionen."

Den 8 december höll Landsforeningen extra centralstyrelsemöte för att överlägga om ställningen.

Verkställande utskottets åtgärder godkändes tacksamt av lokalaföreningarna, och man beslöt att N. U. W. S. S. skulle arbeta såväl för regeringens rösträttsförslag som för förlikningsförslaget (the Conciliation Bill), vilken senare redan två gånger gått igenom i andra läsnigen i underhuset.

Den 14 februari sammanträdde parlamentet och den 23 februari anordnade N. U. W. S. S. ett massmöte i Albert

til, at före Jer Sag frem til Sejr! Naar I selv vil. Og det vil I jo! Derom vidner dette nye Kvindeblad.

Og skulde det lykkes Eder, svenske Søstre, at naa fuld Medborgerret inden Eders danske Søstre, da vil der dog alligevel fra os lyde et Glædesraab til Eder og en Tak for Eders ubøjelige Kamp. Om der end hos os da maa være en Sorg over at være Mænd, vor Rigsdag har villet lade Danmark blive det sidste af de skandinaviske Lande, hvor Kvinder opnaar Valgret.

Om det staaende Spørgsmaal: "Kvinders politiske Valgret og Valgbarhed" er Rigsdagen i Realiteten enig med os.

Der skal kun findes en Udvej til at overvinde de formelle Hindringer.

Maatte denne Udvej snarest blive funden! Men man ved, at formelle Hindringer ofte er langt vanskeligere at overvinde end de reelle.

Gid Skandinaviens 4 Lande snarest maatte blive et lysende Eksempel for de store Lande, der endnu ikke har givet Kvinderne fuld Medborgerret!

Louise Nörlund.

Rösträttspropositionens

framläggande i riksdagen är nu definitivt bestämt till tisdagen den 2 april.

Kvinnornas kommunala rösträtt 50 år. Året 1912 är ett märkesår för de svenska kvinnorna. Våra kommunallagar, som gävo kvinnorna kommunal rösträtt infördes nämligen för 50 år sedan.

Det värdigaste sättet att stadfästa minnet av denna reform vore att 1912 tillerkänna kvinnorna politisk rösträtt.

Nya landvinningar.

Ett rösträttsmöte hölls den 11 mars i Värnamo, vid vilket fru Augusta Tønning talade över ämnet: "Kvinnans medborger rätt". Föredraget, som åhördes av ett 60-tal personer, mest damer var sakligt och uttömmande samt frambars med värdighet och djup känsla för kvinnornas rättvisa sak. Efter föredraget bildades en avdelning av L. K. P. R., i vilken antecknade sig ett 10-tal medlemmar.

Sedan det sista numret av tidningen utkom ha vi att anteckna bildandet af fem nya F. K. P. R., nämligen i Landa, Hybo och Kilafors efter föredrag av fröken Ellen Palmén, i Axvall efter föredrag av fru Jeanne Velandér och i Rånnum efter föredrag av fröken Signe Wolter.

Hall i London, under ordförandens, mrs Fawcett's presidium och med finansministern Lloyd George som huvudtalare. Trots störande uppträdanden av en del medlemmar av den stridande (militant) föreningen var mötet alldeles utomordentligt lyckat och en summa av över 5,000 pund (90,000 kr.) insamlades.

Vid parlamentssessionens början beslöt att andra läsnigen av förlikningsförslaget skulle äga rum den 22 mars. Detta förslag gick igenom i andra läsnigen förra året med en majoritet av 167 röster, men regeringen vägrade fortsatt behandling av förslaget till i år.

Den 1 mars ägde de allmänt kända oroligheterna rum, som tillställdes av the Women's Social and Political Union, en av de stridande föreningarna, då skada till flera tusen pund tillfogades butiksägare i Londons West-end. The N. U. W. S. S., som alltid tagit bestämt avstånd från alla våldshandlingar, klargjorde sin ställning i brev som tillställdes alla parlamentsledamöter och offentliggjordes i pressen. Brevet slutade med en värdjan till parlamentsledamöterna att icke låta den stora massan av laglydiga rösträttskvinnor lida för fel, som begås av ett lagöverträdande fåtal.

Det är naturligt att marsoroligheterna icke skola undgå att utöva inflytande på behandlingen av förlikningsförslaget vid andra läsnigen. De 167 rösternas majoritet är dock tillräckligt stor för att kunna bära även en ganska avsevärd minskning.

Den 19 mars förklarade premiärministern under djupt beklagande att till följd av den genom kolstrejken förorsakade kritiska situationen regeringen sett sig nödsakad att taga den dag som utlovats till förlikningsförslaget i anspråk. Andra läsnigen är nu beslutad till den 28 mars.

Vid den tid då dessa rader föreligga i tryck, torde resultatet av omröstningen redan vara känt.

Under tiden avvakta vi utgången med hopp och tillförsikt att nära 50 års arbete skall bära frukt och att rösträtt för kvinnor i någon form skall beviljas av parlamentet under denna session.

Regeringens rösträttsförslag kommer med all sannolikhet icke att föreläggas parlamentet förr än på hösten.

LIFSFÖRSÄKRINGSBOLAGET BALDER

— ÖMSESIDIGT —

Hufvudkontor: STUREGATAN 8, STOCKHOLM.

Alla Balders fonder — omkring 10 miljoner — tillhöra de försäkrade, som äro de enda delägarna i bolaget och ensamma förfoga öfver vinsten.

Balder har låga premier och årliga vinstutdelningar, hvilka pågått alltsedan 1892 och under de senare åren öfverstigit 100,000 kronor pr år.

Balder kan bevilja försäkring äfven utan läkarundersökning. Hafvandeskap utgör ej hinder för försäkring i bolaget. Äfven kvinnliga ombud antagas. (K. R. 462)

Politisk rösträtt för kvinnor. II.

Statistisk utredning av Ludvig Widell,

överdirektör och chef för Statistiska centralbyrån.

För Rösträtt för Kvinnor av fl. dr. Gulli Petrini.

Det hände en gång i mars 1910 att borgmästare Lindhagen interpellade excellensen Lindman om utredningen angående kvinnans politiska rösträtt, och därvid klart och tydligt frågade honom, om det verkligen var hans avsikt att söka utreda huruvida den kvinnliga rösträtten inverkat på äktenskapsfrekvensen och nativiteten i de stater, där den blivit införd. Interpellationen, sade han, avsåg att om möjligt förhindra "en så herostratisk utredning". Men hr Lindman svarade, att det kan hända att utredningen visar sig behöfvlig, fast hr Lindhagen tycker att den är löjlig, och att äktenskapsfrekvensen och nativiteten är i sådant sjunkande hos oss, att allt som kan inverka på dessa frågor är värt att ägna en allvarlig uppmärksamhet.

Debatten väckte ett visst uppseende. Kvinnorna protesterade mot denna tydliga förhållningspolitik, männen funno i allmänhet saken löjlig och skämtidningarna vore glada åt ett så bra fynd för sin verksamhet. Men hr Lindman, som visste hur bra det är att ha en utredning att skylla på, när man inte vill uppfylla en gång givna löften, lät saken ha sin gång, och nu först föreligger resultatet av denna "utredning" i den bok, vars titel här ovan anförts.

Man kan ju känna ett visst deltagande för en person som hr Widell, vilken får ett dylikt uppdrag, som han väl antagligen i egenskap av chef för Statistiska centralbyrån knappast kunde neka att åtminstone försöka sig på att utföra. Han erkänner också i inledningen att "några nämnvärda verkningar av kvinnorösträtten i socialt avseende hava i allmänhet icke kunnat påvisas redan av det skälet, att kvinnorösträtten i de allra flesta staterna tillämpats så kort tid, att den ännu knappast kunnat påverka de statistiska siffrorna. Om den över huvud taget någonsin kommer att göra detta, är en fråga, som måste lämnas i stort, sett obesvarad". Detta är ju helt enkelt ett instämmande, lät vara i mycket stödd form, i hr Lindhagens uppfattning om det herostratiska i själva uppgiften.

Den första delen av boken handlar emellertid inte härom, utan utgör en utredning om kvinnornas deltagande i valen som "utmynnar i en undersökning om vilka förändringar i avseende på partiställningen kvinnornas deltagande i valen till Andra kammaren i Sverige år 1911 sannolikt skulle ha medfört". Och här vill hr Widell rent av låta påskina, att hans beräkningar skulle kunna utvisa ett hållbart resultat. Detta är nu visserligen synnerligen magert, eftersom det går ut på att ändringen i partiställningen skulle ha blivit så obetydlig, att "medan i verkligheten vid valen år 1911 av de för de tre huvudpartierna avgivna rösterna 31,2 proc. vore moderata, 40,2 proc. liberala och 28,5 proc. socialdemokratiska, skulle, i fall kvinnorna ägt rösträtt, dessa tal ändrats till resp. 31,4, 39,3 och 29,3 proc., d. v. s. en högst obetydlig överflyttning av röster från de frisinnade till socialdemokraterna. Men hr Widell tröstar sig med att detta resultat måste betraktas som ett "minimum"; i verkligheten kunna verkningarna bli större men sannolikt ej mindre, än de ifrågakvarande beräkningarna utvisa". Det hade varit mycket uppriktigare att i stället säga, att sannolikheten i resultatet är minimal, ty saken kan helt enkelt inte med de upp-

gifter som stå till buds beräknas, utan hela beräkningen är grundad på en mängd lösa antaganden.

Hr Widell anlägger visserligen frågan så djupgående som möjligt, så att det hela skall få ett sken av vederhäftighet över sig. Han börjar med en statistik över kvinnornas antal i förhållande till männen och deras deltagande i valen i de länder, där rösträtten är införd. Men statistiken häröfver tycks vara mycket bristfällig på sina ställen, och ibland tycks hr Widell inte riktigt veta, vad det är för sorts siffror han fått tag i. Han anför t. ex. uppgifter om antalet i röstlängden upptagna män och kvinnor på Nya Zeeland, och finner att deras antal är obetydligt mindre än hela antalet myndiga män och kvinnor. Han tycker att detta är besynnerligt, eftersom man på Nya Zeeland själv måste anmäla sig för att bli upptagen i röstlängden, och han icke gärna vill tro, att det politiska intresset skulle vara så stort där, som dessa siffror utvisa — han vill nu över huvud ogärna tro, att någonting är bra i de länder där kvinnorösträtt införts. För att komma ifrån denna svårighet antar han att uppgifterna nog inte äro tillförlitliga och tillägger: "Förklaringen måste sålunda sökas i fel uti röstlängderna och närmast däri, att ett ej ringa antal män och kvinnor bedrägligt låtit anteckna sig såsom röstberättigade i mer än en valkrets. Är detta antagande riktigt — och det torde vara svårt att finna en annan förklaring till det anmärkta förhållandet — måste emellertid den politiska moralen delvis stå betänkligt lågt på Nya Zeeland." Hr Widell anför inte någon annan grund för denna grova beskyllning mot folket i en främmande stat, än att han inte eljes förstår siffrorna, då han inte vill tro, att det politiska intresset där är mycket starkt. Detta exempel är synnerligen karaktäristiskt för graden av den samvetesgrannhet, varmed hr Widell behandlar de utom-europeiska länderna, därifrån han ju inte kan bli så lätt kontrollerad i sina uppgifter. Statistiken från dessa länder i denna fråga är utan intresse för hr Widells beräkningar, och inte ens han kan ur de siffror han kommit över utdestillera något antagande, att kvinnorösträtten i någon mån inverkat på partiställningen.

Inte heller ur statistiken från Finland tilltror han sig att dra några slutsatser i den vägen. I Norge ha ju kvinnorna en begränsad rösträtt, medan männen är allmän, och kvinnorna ha inte deltagit i mer än ett val, varför man tycker att erfarenheterna härifrån inte borde vara alltför mycket att bygga på, ens vad deltagandet i valen beträffar, än mindre då angående kvinnorösträttens inverkan på partiställningen. Det inser också hr Widell, men då han ju måste använda alla sina siffror på något sätt, roar han sig med små tankeexperiment även i den vägen. Valen ske i Norge med slutna sedlar — således kan man inte veta hur kvinnorna röstat, men man kan ju jämföra hur valen 1906 och 1909 stälde sig, åtminstone med avseende på de borgerliga partierna å ena sidan och socialdemokraterna å den andra. Om proportionen i mäns röster partierna emellan de båda åren vore densamma, skulle ju ökningen av de socialdemokratiska rösterna bero uteslutande på kvinnorna, som hade rösträtt 1909 och inte 1906. Med dessa förträffliga pre-

missor kommer hr Widell till den slutsatsen, att av kvinnornas röster 33,2 proc. avgivits för socialdemokraterna, medan av mäns endast 10,8 proc. skulle kommit dem till godo. Hr Widell vidgår att detta inte är vidare trovärdigt, utan att det snarare är troligt, att socialdemokraternas röstetal bland männen skulle ha ökat i Norge likaväl som i Sverige och annorstädes under de sista åren. Efter att ha resonerat upp och ner några sidor om olika antaganden, så kommer han äntligen till den lyckliga slutsatsen, att det är omöjligt att avgöra saken.

Så har hr Widell några reflexioner om kvinnorna och valbarheten. Vid det första och hittills enda politiska val i Norge, där kvinnorna varit röstberättigade och valbara, blev ingen kvinna vald till ledamot av stortinget, men en, som blev vald till suppleant, har sedan kommit in. Kommunal rösträtt och valbarhet ha kvinnorna däremot haft sedan 1901, dock ända till 1910 mer inskränkt än mäns, och till kommunala representanter ha kvinnorna också valts i allt större antal för varje omval. År 1910 utgjorde de 210 representanter (166 i städer och 44 på landsbygden) av samtliga 13,116 och 380 suppleanter (201 i städer och 179 på landsbygden) av samtliga 12,096, och det tycker hr Widell är ett dåligt resultat. Särskilt svagt tycker han det är, att det ännu finns städer utan kvinnliga representanter, t. o. m. sådana, där kvinnorna varit i majoritet vid sista valet. "Det förefaller", säger han, "som om de kvinnliga väljarna i Norge icke skulle hysa allt för stort förtroende för sina medsystrars förmåga att tillfredsställande sköta offentliga uppdrag." Man kan undra vad hr Widell skulle ha sagt, om kvinnorna använt sin majoritet till att störta de män som kanske sedan årtionden skött stadens angelägenheter och ersatt dem alla eller åtminstone större delen av dem med kvinnor, som till att börja med måste vara ovana vid saken. Då hade man antagligen fått höra lamentationer över kvinnornas förtryck och kortsynthet.

Sedan skall nu hr Widell försöka använda erfarenheterna utifrån för att göra sin beräkning av, hur det skulle gått 1911 i Sverige, om kvinnor haft rösträtt på samma villkor som män. Det är nu en kinkig uppgift. Först får han anta, att antalet kvinnor som i så fall varit upptagna i röstlängden skulle sammanfalla med antalet kvinnor som den 31 dec. 1910 fyllt 24 år, varom upplysning vinnes genom folkräkningen. Det visar sig som väntat var att kvinnorna i de flesta länen äro flera än männen. Vida svarare är emellertid beräkningen av huru många av dessa som sedan skulle varit effektivt röstberättigade, och hur många som skulle fallit på något streck. Här måste en massa antaganden göras, som inte kunna bevisas, för att hr Widell skall kunna få fram några tal, som skola föreställa antalet kvinnor, som skulle varit effektivt röstberättigade 1911. Hr Widell kommer till att diskvalifikationerna skulle verka starkare på kvinnorna än på männen på landsbygden — huvudsakligen beroende på det stora antalet kvinnliga understödsgare där — men mindre starkt i städerna, mest därför att kvinnorna äro ordentligare skattebetalare än männen. Enligt dessa beräkningar skulle antalet kvinnor på 1,000 män utgöra: på

landsbygden bland personer i röstberättigad ålder 1,063 och bland effektivt röstberättigade 1,042; i städerna resp. 1,328 och 1,375 samt i hela riket 1,127 och 1,107. I de flesta län och i alla städer skulle jämväl de effektivt röstberättigade kvinnorna vara i majoritet.

På ända mycket osäkrare mark står hr Widell, då det gäller att beräkna, huru många av de effektivt röstberättigade kvinnorna som skulle ha använt sin rösträtt. Här för går herr Widell till de utländska erfarenheterna. I allmänhet har det visat sig att kvinnorna röstat något mindre än männen. Medeltalet för Australien blir från de sista kända valen att, om mäns deltagande sättes till 100, kvinnornas blir 84,8. I Finland utgöra motsvarande tal för landsbygden 85,1, för städerna 90,6 och för hela landet 86, 0 samt i Norge vid stortingsvalet (första valet): på landsbygden 55,5, i städerna 98,4 och i hela riket 72,2 samt vid sista kommunalvalet (där både kvinnor och män hade allmän rösträtt) på landsbygden 47,5, i städerna 84,0 och i hela riket 61,9. Av dessa något skiftande tal drar nu hr Widell gadeligen den slutsatsen att man kan antaga att de motsvarande talen i Sverige skulle vara för landsbygden 60 och för städerna 90.

Med användande av så hopkomna siffror räknar han ut en tabell över hur många kvinnor som skulle deltagit i valen och kommer därvid till den slutsatsen att männen i medeltal för hela landet skulle ha varit i majoritet. På landsbygden skulle man inte ha fått mer än 625 kvinnor på 1,000 män, medan det i städerna skulle blivit 1,239 kvinnliga på 1,000 manliga väljare.

Slutligen skall hr Widell fundera ut, hur dessa kvinnor skulle röstat. Då gör han det antagandet, att de i stort sett skulle följt sina manliga anhöriga och beräknar så valet i varje län (med särskild beräkning för städerna) under den förutsättningen att fördelningen mellan partierna sker i samma proportion för de i valen deltagande männen och kvinnorna tillsammans, som det i verkligheten varit bland männen. Kvinnorna äro nu först och främst faktiskt mer övertaliga i städerna än på landsbygden, och hr Widell har dessutom gjort skillnaden betydligt större än den verkligen är genom att reducera deltagandet i valet till 60 proc. av mäns på landet men till 90 proc. i städerna, och han kommer därför naturligtvis till den slutsatsen, att kvinnornas rösträtt skall inverka mer i städerna än på landet. Då de frisinnade ha sin största styrka på landsbygden, medan högern och socialdemokraterna äro starkast i städerna, lyckas han härigenom få fram en liten förskjutning till förmån för socialdemokraterna på de frisinnades bekostnad.

Det är ett mycket vanligt resonemang även i politiska föredrag, att eftersom arbetarkvinnorna äro de flesta, skulle det bli socialdemokraterna som huvudsakligen skulle förtjäna på kvinnans rösträtt. Hr Widell gör sig naturligtvis inte skyldig till ett så grovt felstul. Nog begriper han, att om det finns kvinnor i samma proportion till männen i alla samhällsklasser, och de skulle följa männen vid röstningen, så bli visserligen röstetalen större, men proportionen partierna emellan densamma i alla fall. Men det är tydligt att han ändå så innerligen gärna vill komma till den slutsatsen, att det blir socialdemokraterna, som förtjäna

mest, och det är för det ändamålet han krånglar med siffrorna på detta sätt. Den faktiskt befintliga större övertaligheten hos kvinnorna i städerna kan ju verkligen ge städerna något litet extra övertag över landsbygden i de fall, då städer och landsbygd höra till en valkrets, men just då det gäller de övertaliga kvinnorna, blir man litet tveksam om, vad antagandet att de skola rösta med sina manliga anhöriga innebär. Några äkta män att följa ha de "övertaliga" inte, och deras övriga manliga anhöriga kanske finnas på landsbygden. Övertaligheten i städerna beror inte på, att det där särskilt föds flera kvinnor än män, utan på en invandring från landsbygden till städerna. Men till vilka kategorier dessa övertaliga kvinnor höra, det har hr Widell inte utrett. Jag vill bara anmärka, att de alldeles inte som somliga tycks tro, blott utgöras av fabriksarbeterskor. Vi ha stora skolor av andra yrken representerade, t. ex. lärarinnor, de som äro anställda i post, telegraf, telefon, bank, på kontor, i butiker samt alla tjänsteflickorna. Hur alla dessa kvinnor komma att rösta, vet inte hr Widell och ingen annan heller. Någon säkerhet för att de skola fördela sig som männen i städerna finns inte.

Vidare kan naturligtvis den möjligheten inte förnekas, att landsbygdens kvinnor t. ex. vid första valet skulle sluta upp något mindre talrikt än kvinnorna i städerna. Intresset för en ny fråga kommer väl i regel litet senare till landsbygden. Men det må dock anmärkas, att när kvinnorna en gång få rösträtt, så är den frågan verkligen inte ny. Den har redan nått landsbygden, och vi ämna årligt fortsätta att göra den vidare känd där. Med den livliga agitation, som nu pågår bland alla partier även på landsbygden, är det dessutom troligt att männen skola vara nog så angelägna att få sina hustrur med till valurnan, när de veta, att det gagnar deras parti. Ingen har märkt, att de mest svurna fiender till kvinnorrörelsen bland männen försmå kvinnornas röster vid de kommunala valen. Snarare vore att vänta att de "övertaliga" stannade hemma. I Norge ha de gifta kvinnorna deltagit livligare i valen än de ogifta. Det berättigade i hr Widells antagande om det ringa deltagandet av kvinnorna på landsbygden är därför minst sagt tveklöst. Men det var endast med detta starka våldförande på de ursprungliga siffrorna och en mängd andra mer eller mindre plausibla antaganden, som hr Widell kunnat komma till något resultat alls om kvinnorrörelsen inverkan på partierna, och det blev ju ändå inte mera, än att högern skulle få sitta i orubbat bo, ja t. o. m. bli förstärkt med $\frac{1}{10}$ proc., medan en liten öfverflyttning, som icke ens går upp till 1 proc., skulle ske från de frisinnade till socialdemokraterna. Det stora sifferberget födde en ömlik liten rått.

Lika litet resultat får man av den andra avdelningen i utredningen "Kvinnorrörelsen ur social synpunkt". Här har ju som sagt hr Widell reserverat sig för förhand mot, att några slutsatser kunna dragas med avseende på kvinnorrörelsens verkningar, men efter att i inledningen ha gjort detta medgivande åt sanningen, bemödar han sig i avhandlingen om att få folk att tro, att kvinnorrörelsen, eller åtminstone den kvinnoemancipation varav den är ett uttryck, ändå kan ha högst misstänkta verkningar i socialt avseende.

Hr Widell börjar med Förenta staterna. I Wyoming, Colorado, Utah, Idaho, Washington och Kalifornien är kvinnorrörelsen införd, men hr Widell räknar dit även Oregon, emedan införandet där står inför avgörandet. Av dessa ha Washington och Kalifornien nyss fått kvinnorrätt; i Wyoming hade kvinnorna redan rösträtt, då landet var territorium, och den blev sank-

tionerad, då det blev stat år 1890, i Colorado infördes den först 1893 samt i Utah och Idaho 1896. Några verkningar av kvinnorrörelsen kan därför inte fås från dessa stater, allra minst i befolkningsfrågor, helst hr Widells uppgifter vanligen sluta vid år 1900. Samtliga dessa stater äro dessutom i mer eller mindre grad nybyggarsambällen med stark invandring, vilket gör att alla befolkningsfrågor och även andra sociala spörsmål äro helt olika våra förhållanden. Kvinnorna äro här i motsats till i gamla världen mycket oundertaliga. Härav följer också att deras konkurrens med männen i olika yrken är jämförelsevis liten. Detta föranleder hr Widell till följande reflexion: "I en stat där så gott som varenda kvinna kan bli gift, om hon så önskar, synes en kvinnofråga i europeisk mening knappast kunna existera". Tanken är förmodligen lånad från någon nyårsrevy, där den hör bättre hemma än i ett allvarligt uttalande. Ty nog är det sant, att de många orättvisor, som begåtts och allt fortfarande begås mot de kvinnor, som äro sysselsatta i olika slags yttre arbete, gjort många till anhängare av kvinnans rösträtt, men att en kvinnofråga inte skulle existera för de gifta, är väl ändå ett synnerligt påstående. Är det inte just de gifta, som lida under en orättfärdig äktenskapslagstiftning, och ligger inte all lagstiftning rörande barnens skydd och uppfostran, som spelar en så stor roll i vårt sociala liv, dem närmast? Hr Widell borde ha låtit varna sig från att komma fram med ett dylikt påstående inför det faktum, att kvinnofrågan i dessa stater, "där alla kvinnor kunna bli gifta", kommit så långt, att den framtvungit kvinnorrörelsen. Likaså har hr Widell ju själv upptäckt att i Norge de gifta kvinnorna deltagit ej obetydligt livligare i valen än de ensamma, "i motsats till vad man å priori kunde haft anledning antaga", säger hr Widell. Felet är just, att hr Widell antar en hop saker å priori i en fråga, som han tydligen inte förstår. Hr Widell har tabeller över äktenskapsfrekvensen, som visserligen visar, att den i dessa stater varit högre under åren 1898—1902 än under 1888—1892, men någon betydelse för kvinnorrörelsen kan detta just inte ha. Hr Widell påpekar, att det antagligen beror på att missproportionen mellan kvinnor och män blivit mindre med åren, vilket ökar äktenskapsmöjligheterna. Någon statistik över nativitet förefinnes inte i Förenta Staterna, men hr Widell söker få fram en genom att ta vara på hur många barn under 5 år, som upptas vid folkräkningarna, och skriver några tabeller över det. Därvid söker han visa, att fruktsamheten bland infödda kvinnor är utomordentligt ringa i Kalifornien och Colorado, låg i Washington, medelhög i Wyoming samt mycket stor i Idaho och Utah. Siffrorna äro osäkra och dessutom från åren 1890 och 1900, men hr Widell anser sig i alla fall böra påpeka att den sjunkande nativiteten är "ett symptom av en kvinnoemancipation som råkat betänkligt på avvägar".

Sedan kommer hr Widell till en statistik, som han tydligen anser mera givande, och det är skilsmässostatistik. Denna skulle ge vid handen att skilsmässorna i Förenta staterna äro talrika i kvinnorrörelsens länder än i de andra med undantag för Utah, som alltid tycks vara mer moraliskt och bättre än de andra, om man får döma av statistiken. Visserligen finns det andra stater, där skilsmässorna också äro talrika, men då skyller hr Widell på negrerna. Emellertid går statistiken även här inte längre än till 1902. Dessutom måste hr Widell vidgå, att statistiken gäller inte hur många skilsmässor faktiskt förekommit i en stat, utan huru många äktenskap som blifvit lagligen upplösta vid denna stats domstolar. Då skilsmässolagstiftningen är

olika i olika stater, fara folk som vilja skiljas till den stat där det går lättast, vilket gör att statistiken är ganska litet belysande. För övrigt må anmärkas, att ett mycket stort antal skilsmässor visserligen inte talar till förmån för det allvar, varmed folket betraktar de äktenskapliga förpliktelserna, men något säkert mått på dess större eller mindre moral är skilsmässostatistiken i alla fall inte. Det är inte mer moraliskt om äkta makar bedra varandra, än om de ärligen skiljas, och det är antalet brottsligt hållna äktenskap i förhållande till de faktiskt brutna, som skulle ge det verkliga måttet på äktenskaps helgd, men däröver finns ingen statistik. Skilsmässorna bli vanligare i alla länder, men inte kan man därför påstå, att folket är sämre i moraliskt hänseende nu, än t. ex. under 1700-talet, då nästan inga skilsmässor förekommo. Ibland kan det emellertid nog hända, att "kvinnoemancipationen" kan öka skilsmässorna, nämligen om den på ena eller andra sättet underlättar möjligheten för en hustru att skiljas från en ovärdig man, men detta är knappast något fel.

Men så har hr Widell något som väl skulle föreställa nykterhetsstatistik, nämligen hur många "bartenders" (krögare) som finnas på 10,000 av den manliga befolkningen av 15 års ålder och därutöver. Siffrorna äro från 1900, men hr Widell anför dem i alla fall för alla de stater, som nu ha kvinnorrösträtt, varefter han tar medeltalet för antalet för hela Förenta staterna, och finner att detta är lägre. Nu bör först anmärkas, att i en del av dessa stater rådde redan 1900 absolut rusdrycksförbud, och där finnas väl antagligen inga krögare — åtminstone inga som äro intagna i den officiella statistiken —, vilket naturligtvis sänker medelsiffran för hela landet. Jämförelsen hade varit mer belysande, om de stater, där förbudet inte existerar, uppförts särskilt, men då hade tabellen väl inte blivit så lämplig för sitt ändamål. Därtill kommer att hr Widell själv måste erkänna att statistiken inte är riktig, därför att en del innehavare av utskänkningslokalen kallas "saloonkeepers", och de ha inte tagits med — eller med andra ord: hela tabellen är ren bluff.

Likartad är utredningen från Australien. Först kommer statistiken över befolkningsförhållandena, kvinnornas anställande i yrken, äktenskapsfrekvens, nativitet och dödlighet, och här hittar man på sid. 115 den första reflexionen i hela boken, som tyder på, att hr Widell anser möjligt, att kvinnorrörelsen kan ha haft någon god inverkan. Det gäller äktenskapsfrekvensen på Nya Zeeland, vilken visar en stark stigning sedan år 1890, eller ungefär samtidigt med att kvinnorna få rösträtt (1893). Hr Widell säger: "Möjligt är åtminstone, att det djärva och genomgripande reformarbetet som sedan 1890-talet pågått i Australien och särskilt på Nya Zeeland, har utövat inflytande. — Därest kvinnornas rösträtt bidragit till att giva det sociala reformarbetet fart — om så i verkligheten varit förhållandet, kan åtminstone ej statistiskt påvisas — skulle den hava medfört den överraskande och gynnsamma verkan, att den bidragit till äktenskapsfrekvensens höjande." Varför överraskande? Här ha vi åter en beklännelse av hr Widell, att han gått till verket med den författade meningen, att kvinnorrörelsen nödvändigt skulle inverka menligt.

Likaså misstänker hr Widell verkligen, att en hastig nedgång i barnadödligheten från och med år 1904 i Commonwealth (Australiens förenta stater) skulle kunna bero på någon social lagstiftning, därvid kvinnornas rösträtt kunnat vara en medverkande faktor. Här går statistiken ända till 1909. Men hr Widell har inte varit i tillfälle att ta reda på den saken. Hårtill kan jag blott upplysa, att i professor Reu-

terskiölds jämförande tabell över nyare social lagstiftning för de länder där kvinnor ha rösträtt och en del andra, står för Australien upptaget en lag: "Infant life protection" samt en om "Skyldighet för ökta barns fader att betala vissa kostnader och lämna visst bidrag till modern", vilka ju båda kunna tänkas ha bidragit till den minskade barnadödligheten.

Slutligen påpekar hr Widell att rusdrycksförbrukningen uträknad i liter pr invånare ökats i Australien sedan kvinnorrörelsen införts, särskilt på Nya Zeeland. Den tabell han anför till stöd härfor upptar emellertid endast tre år: 1893, 1903 och 1908, så att man inte får någon översikt över saken. Varför just dessa år tagits, står inte, så man vet inte, om de äro godtyckligt valda eller till äventyrs tagna därför att de passade bäst för ändamålet. Tabellen visar i alla fall i det stora hela ingen ökning för brännvin och spiritus för Australien taget som helhet, men däremot någon för Nya Zeeland. Talen äro här i alla hänseelser mycket små i förhållande till Europa, ungefär hälften av Sveriges. Däremot är ölkonsumtionen större än Sveriges, och det är egentligen denna som har ökats. Men så vitt jag vet, är det en vanlig företeelse att förbrukningen av öl ökats under de senare åren. Vidare söker hr Widell bestyrka sin uppfattning om rusdrycksförbrukningens ökande genom att anför en tabell över lagligen beivrade fylleriföreselser pr 1,000 invånare, vilka också ökats under senare åren. Härvid medger dock hr Widell, att detta är ett mycket osäkert mått, då en ökning naturligtvis lika väl kan bero på strängare beivrande som på ökat fylleri. Men i detta sammanhang har han en reflexion, som inte bör förbigås. Från Nya Zeeland finns en statistik i detta avseende, från 1900 till 1909, där det skiljes på könen, och därav framgår, att siffrorna, som naturligtvis genomgående äro mycket högre för män än för kvinnor, dessutom stiga för männen, medan de falla för kvinnorna. Hr Widell skriver: "Då det synes föga sannolikt, att nykterheten skulle hava samtidigt minskats inom det ena könet och ökats inom det andra, torde detta förhållande sannolikt bero på en ökad mildhet vid lagens tillämpning gent emot kvinnorna. Huruvida detta kan i någon mån stå i samband med att kvinnorna numera vunnit politiskt inflytande, kan ej avgöras." Vad säges om en dylik insinuation? Om ökningen för männen beror på större stränghet eller innebär en verklig ökning, må vara oavgjort, intetdera hindrar, att vi här ha en verklig minskning för kvinnorna, och att den kan vara beroende just på kvinnornas ökade inflytande. Detta kan t. ex. ha medfört ökat skydd för unga flickor, så att de inte så lätt råka in i lastens nästen. Fylleriföreselser för kvinnor höra så ofta samman med prostitution och dylikt elände, och därför synes det ganska naturligt att kvinnorna skola ha lyckats minska det ena så väl som det andra.

Då hr Widell kallat den andra avdelningen: "Kvinnorrörelsen ur social synpunkt", och icke utelutande inskränkt sig till befolkningsfrågor — eftersom han t. ex. tagit med nykterheten, sådant han nu behandlat den — skulle man väntat, att han också ägnat någon uppmärksamhet åt de många andra sociala frågor, som uppkommit samtidigt med kvinnornas rösträtt, såsom gift kvinnas äganderätt, förbättrad fattigvård, skyddslagstiftning för barn, uppfostringsfrågor m. m. Men därav finns så godt som intet, och ändå kunde väl detta också höra till den "sociala miljön" i dessa länder. Reservationen i inledningen, att man egentligen inte kan tala om några verkningar av kvinnorrörelsen, kan inte försvara saken. Besynnerligt är också hr Widells svar på den kritik,

Herr Widells utredning och herr Lindmans Kalmartal.

Vad pressen säger.

Det är i synnerhet två tilldragelser, som under de senaste fjorton dagarna tagit den rösträttsintresserade allmänhetens uppmärksamhet i anspråk. Den 14 mars överlämnade överdirektör Widell sin statistiska utredning till regeringen och den 17 mars tog förre statsministern Lindman å sitt partis vägnar i sitt stora tal i Kalmar bestämt avstånd från kvinnornas rösträtt. För att belysa mottagandet av dessa båda tilldragelser i pressen lämna vi här nedan några pressutdrag.

Herr Widells utredning.

Aftonbladet:

I överdirektör L. Widells utredning om politisk rösträtt för kvinnor fanns också, som våra läsare erinra sig, ett uttalande rörande frågan om förhållandet mellan kvinnans rösträtt och nykterhetstillståndet, enligt vilket den förra syntes åtminstone icke hava någon särskild gynnsam inverkan på det senare. — — — — —

Den verkliga politiska rösträtt för kvinnor kan ha på nykterhetstillståndet kan beräknas endast genom ett klargörande av huru de kvinnor det gäller ställa sig i frågan. Och för Sveriges vidkommande är det ett axiom, att landets kvinnor stå i vida större utsträckning än männen fria från alkoholisism och beslutna till dess bekämpande.

som kommit hans arbete till del, att "det inte ingick i hans uppgift att i egentlig mening påvisa några som helst verkningar av kvinnans rösträtt". Hr Widell tycks glömma, att hr Lindman sagt i riksdagen, att det var just den uppgiften hr Widell fått, och det t. o. m. när det gällde äktenskapsfrekvens och nativitet, samt att hans arbete naturligtvis då också måste uppfattas så av den stora allmänheten. Då ordalydelsen av det uppdrag han fått inte är anförd, är det omöjligt att veta, vilken av de båda herrarna som avlägsnat sig från sanningen, men saken är litet egendomlig. Var den uppgift hr Widell fått omöjlig att utföra, borde han väl för längesedan ha omtalat det för regeringen. Hur pass "allsidig och opartisk" utredningen för övrigt är, tror jag mig ha uppvisat. Men så torde väl heller ingen annan än hr Lindman komma att ta den på allvar. De frisinna äro nog inte så värst oroliga för den minskning hr Widell botar dem med, och nykterhetsfolket tror märkvärdigt nog inte, att kvinnornas rösträtt skall öka rusdrycksförbrukningen. Utredningen har gjort det fiasco som i riksdagen förutspåddes. Endast hr Lindman måste förstås göra litet affär av den utredning han låtit verkställa, men han erkänner märkvärdigt nog nu (i sitt tal i Kalmar) att det är alldeles för tidigt att tala om verkningar av kvinnorrösträtten i de länder, där den införts. Ja, vad var det hr Lindman sade 1910 om våren? Hr Lindman har förmodligen glömt den där lilla interpellationsdebatten, han har ju i allmänhet icke så gott minne, när det gäller frågan om kvinnans rösträtt.

Som slutanmärkning om hr Widells utredning vill jag blott säga, att det är en lycka att vi fått en regering, som sade ifrån redan vid nyåret, att den tänkte komma med sin proposition om kvinnans rösträtt i år, så att hr Widell blev tvungen att avsluta sitt arbete. Annars hade naturligtvis ingenting hindrat honom från att hålla på i ännu några år med att utarbeta ytterligare några hundra sidor tabeller, som lika litet som de nu utgivna haft något med kvinnorrösträtts verkningar att göra.

Arbetet:

Kvinnorrösträtten skulle ha ökat spritkonsumtionen, ökat skilsmässofrekvensen, minskat kvinnans inkomstbringande verksamhet! Vi veta ju allt för väl, att statistik bör tagas med största försiktighet och miss-tänksamhet, ej minst därför att den ofta användes för "utredande" av uppgifter som i sig själva äro omöjliga att uppställas. I dylika fall blir statistiken ett löjligt hokus pokus flukios, som vänder upp och ned på allt förnuft. Något allmänt omdöme om den Widellska utredningen är det för tidigt att ännu fälla, enär vi ej varit i tillfälle att läsa utredningen själv, men vad vi ovan avtryckt inger svarta misstankar om, att statistiken här använts på ett sätt som ställer allt sunt förnuft på huvudet.

Barometern (höger):

Högern har sålunda ingen anledning mera än den liberala vänstern att motarbeta den politiska kvinnorrösträtten af det skälet, att den skulle få sin riksdagsrepresentation förminskad, och det är ej heller denna synpunkt, som varit den innersta bevekelsegrunden till högerns betänkligheter.

Blekinge Folkblad:

Som bekant ansåg sig den kvinnliga internationella rösträttskongressen böra väsentligt korrigera utredningens första del, utarbetad av prof. Reuterskiöld. Hr Widells slutsatser i denna senare del synas också luras av noggrann granskning från rösträttskvinnornas sida.

Dagens Nyheter:

Det är ingen anmärkning mot utredaren utan ett beröm då man konstaterar att huvudbehållningen av hans arbete är ett oförbehållsamt erkännande att med statistik kommer man i denna fråga ingen vart. Ingenting bestämt kan sägas om en eventuell reforms verkningar i Sverige, och ingenting bestämt om erfarenheterna från de länder där den redan genomförd.

I själva verket var det allt vad kvinnorrättens förespråkare kunde vänta. Därmed äro dock fötterna slagna undan den motagitation som sökt utmåla kvinnornas aktiva medborgarskap som ett halsbrytande äventyr. Prof. Clason och hans meningsfränder ha genom överdirektör Widells utredning förlorat möjligheten att skrämma med den enkla hänvisningen till kvinnornas övertalighet i samfundet. Den försvinner vid rösturnorna.

Göteborgs Handels- och Sjöfarts Tidning:

Man väntade på förhand icke mycket av den statistiska utredning "angående kvinnornas deltagande i valen samt de allmänna förhållandena och särskilt befolkningsförhållandena i de främmande stater, som medgivit kvinnorna rösträtt, ävensom verkningarna av denna rösträtt i den mån de kunna statistiskt påvisas" — vars inväntade vart den välkomna anledningen att vid senaste riksdag uppskjuta frågans avgörande. — — — — —

Eget nog har överdirektör Widell intet ord om den förbudslagstiftning, som genomdrivits i den av män och kvinnor valda flaska lantdagen, om den än icke synes komma längre än till lantdagsbeslutet. Det kan ju anses som ett nog så talande vittnesbörd i motsatt riktning.

Mellersta Skåne:

Nu brukar man ju vara ense om det faktum, att man genom statistik kan bevisa nästan vad som helst, och därför är det väl inte värt att ta hr Widells funderingar, vilka han för övrigt själv tar avstånd ifrån, alltför kontant. Dessutom är det väl ändå så att om det är rätt att kvinnorna skola få lägga sina röster i valurnorna lika väl som männen, så är det också rätt oberoende på vilket parti som blir vinnande därpå.

För övrigt har underutvecklade, inom partier sagt, från initierat håll erfarit att regeringen för att särskilt ge småbrukarna och deras hustrur möjlighet att i valen deltaga, tagit i allvarligt övervägande huruvida det icke skulle låta sig göra att tillåta gift man att taga sin hustrus fullmakt med sig eller hustrun att jämte egen röst avlägga mannens röst genom fullmakt.

För hr Lindman är emellertid den Widellska utredningen ett välkommet tillfälle att slippa ifrån sitt halva löfte såsom reg-

eringschef att hjälpa kvinnornas rösträttsfråga i hamn.

Skånska Aftonbladet (höger):

En sak är att anta, att kvinnorna fördela sig på samma partigrupper som deras anhöriga män tillhöra, och däri kan ju ligga en viss reson, men en helt annan är att anta, att kvinnorna inom alla partier följa männen i samma utsträckning, som betingas av den ökade rösträttsfrekvensen bland männen.

Orimligheten av ett sådant antagande framgår ju enbart därav att eftersom de moderata i regel äro motståndare till kvinnorrösträtten, enligt hr Widell själv, de moderata kvinnorna böra vara mindre intresserade av kvinnorrösträtten som princip och följaktligen även vida mindre hagate att tillämpa denna princip. Detta framgår åtminstone ur praktiskt förnuft, men kända ej ur statistisk vetenskaplighet.

Följderna av det nu omnämnda statistiska resultatet äro emellertid att kvinnorrösträtten fullständigt oerförtigt fått ett handtag.

Tempelaren:

Slutligen tillåta vi oss uttala den mening, att ingen som helst slutsats av kvinnorrättens verkliga eller förmänta ringa inflytande på alkoholförbrukningen i Förenta Staterna eller Australien får dragas beträffande de svenska kvinnornas ställning till alkoholförbrukning. Den av hr Widell påvisade lägre fylleriprocenten bland Sveriges kvinnor än bland Australiens — oavsett den erfarenhet man har från den organiserade nykterhetsrörelsen — talar för att Sveriges nykterhetsvänner kunna av kvinnorna vänta god hjälp, när de i sinom tid fått fullständiga medborgerliga rättigheter.

Herr Lindmans tal.

Aftonbladet:

Hr Lindman citerade överdirektör Widells utredning, vilken dock torde böra i sina slutledningar granskas betydligt närmare i sönarna, samt åberopade "den engelska liberalismens främste man", utan att dock nämna att andra framstående medlemmar av den engelska regeringen äro ivriga anhängare av kvinnorrösträtten. Man torde dock icke i längden kunna skrämra med kvinnorrösträtten, då den skänslar, att rättfärdigheten fordrar rösträtt även för kvinnorna sannolikt kommer att växa sig starkare i samma mån kvinnorna allt talrikare deltaga i samhällsarbetet på andra områden och därigenom göra sig allt mera gällande.

Arbetarbladet:

Hr Lindmans argument mot kvinnorrösträtten voro anmärkningsvärt svaga och gävo ett bestämt intryck av huru ohållbar högerns position i denna fråga är så snart det gäller att väga skäl emot skäl. Lika litet hr L., som någon annan av kvinnorrättens motståndare, har förmått prestera något principiellt vägande argument. Såväl den abstrakta rättssynpunkten, som hänvisningen till det tydliga samhällsintresse, vilket kräver att jämväld kvinnornas egenart får göra sig gällande i det samhälleliga arbetet, står praktiskt taget oemot-säglad, och den Lindmanska visdomens koncentrerar sig på försöken att uppvisa huru skadligt kvinnorrösträtten direkt och indirekt skulle verka vis i vis *hans eget parti*. Hr Lindman förmenar att politisk rösträtt åt kvinnorna skulle öka socialdemokratis makt — ergo är kvinnorrösträtten av ondo!

Dagens Nyheter:

Lantmannans- och borgarpartiets paroll-delare i Kalmar föll också i sin polemik mot den kvinnliga rösträtten tillbaka på den omsorg om kvinnligheten i världen som är de obotfärdigas öterkalleligen sista förhinder. Erfarenheten ställer emellertid detta argument i en dager som blir för var dag mer komisk, allteftersom nya kvinnogenerationer växa upp som just genom sin beröring med samhällsfrågorna, sin utveckling till helgjutarna mänsklighet och sin högre kompetens i statsnyttans tjänst lugnt och stilla komma att låta den feministiska typ hr Lindman talar om framstå som en anomali, något övervunnet och olidligt omodernt även för en manlig smak. Oron för

ängsladofsten på kvinnovingarna skall helt visst plåga många långt efter det att reformen genomförd. Men en praktisk karl som hr Lindman bör förstå att därmed hejdar man icke en rörelse som är oemotståndlig. Oemotståndlig därför att den är en annan sida av den sociala utvecklingslag som tvingar kvinnorna ut i arbetsmarknaden och gör det till en nödvändighet för det samhälle som vill bestå i konkurrensen att också ta vara på detta stora tillflöde av nyttig arbetskraft.

Jämtlands Tidning:

Amiral Lindman höll i söndags politiskt föredrag i Kalmar. Vad som särskilt drager uppmärksamhet på detta tal är den skärpa, varmed hr Lindman uppträdde emot kvinnornas rösträtt. Han betecknade det nämligen såsom "fullkomligt oförsvärligt att nu söka driva fram kvinnorrösträtten till någon, låt vara förberedande lösning".

Därmed torde högerns främste man ha givit parollen för högerns ställning till den nu aktuella kvinnorrättsfrågan. Uppskov, uppskov och åter uppskov är högerns lösen liksom då männen kämpade sin hårda strid för full medborgarrätt.

Ett av huvudsakligen till hr Lindmans ståndpunkt synes vara hans fruktan att kvinnorrösträtten skulle "ensidigt stärka det socialdemokratiska partiets inflytande". Således rena partiskil och ingenting annat. *Rättvisans krav*, att kvinnorna skola tillerkännas full medborgarrätt i sitt fosterland, betyder ingenting för denne partiledare. Hans parti, högern, kan förlora på reformen, och därför måste den avvisas. En krassare partisynt på en stor samhällsfråga får man söka efter.

Karlstads Tidningen:

Allra inkonsekventast blir det när man, som hr Lindman, alltjämt stödd på den engelska "anti"-kvinnan, från den naturliga skiljelinjeståndpunkten anser sig oförhindrad att prisat det som helt förträffligt och alldeles i sin ordning att kommunala uppgifter stå kvinnorna öppna "i den allra största utsträckning". Var och en vet dock hur de kommunala och statliga angelägenheterna gå över i varandra. Men kvinnorna skola vara inskränkta till de förra, de senare skola vara *tabu* för dem! En kvinna som t. ex. äger årsläng, ingående erfarenhet och därpå grundad insikt i fattig- eller barnavårdsfrågorna skall vara förhindrad att göra denna erfarenhet och denna insikt fruktbringande för statens lagstiftningsverksamhet? Nej, det är så sant, hon kan få göra den gällande i kungligt kommittéarbete — hr Lindman insatte ju den första kvinnan i en regeringskommitté —, men hon skall inte ha rätt att vid ett valmöte tala för denna fråga, inte rätt att vid ett val rösta på den hon finner bäst kunna främja den, inte själv väljas för att föra dess talan i riksförsamlingen? —

Kristianstads Bladet:

För vår del tro vi bestämt, att hr Lindman och högern miseräknat sig om effekten av den nya parollen: Front mot kvinnorrösträtten! Den torde vara föga mera värd än den gamla "fronten mot socialismen". Att hr Lindman utdelat parollen bör med hänsyn till denne mans föregående uttalanden om kvinnorrösträtten antecknas som ett märkligt uttryck för den på det hållet rådande fördomsriheten.

Stockholms-Tidningen:

En stor del av sitt anförande ägnade hr Lindman åt frågan om kvinnans politiska rösträtt. Den forna regeringen har som bekant här markerat en omsvingning: från välvilligt avvaktande till direkt avvisande. Denna omsvingning motsvaras av en liknande rörelse inom pögepartiet i dess helhet. Nu anser sig hr Lindman kunna konstatera, att högern står enig om den meningen "att vi alldeles icke vänta oss någon lycka för land eller folk, om den politiska kvinnorrösträtten skulle nu genomföras". Hans dokumentering för denna ståndpunkt går emellertid huvudsakligen ut på att söka konstatera — delvis i strid mot den officiella statistiska utredning, som nyligen den manliga, bör dock icke i främsta rummet vara ett spörsmål om vilket parti som framlagts — vilket parti, som skulle kunna draga största nytan av reformen i fråga. Rösträttsfrågan, den kvinnliga såväl som eventuellt för tillfället har det största intresset att bevaka, utan den är framför allt en rättfärdighetsfråga och en fråga om statens intresse av att tillgodogöra sig medborgerlig duglighet och medborgerlig verksamhet.

Filipstads F. K. P. R. hade årsmöte den 20 mars. Den avgående styrelsen återvaldes enhälligt och utgöres av fröknarna Ottilia Marin, ordf., Alma Rundberg, v. ordf., Gerda Bergstrand, sek., Olivia Lundberg, kassaförvalt., och fru Alma Broström, med fruarna Maria Andersson och Elin Fredga som suppleanter.

Sedan övriga föreliggande frågor behandlats och redogörelse lämnats för senaste Centralstyrelsemötet, vidtog ett synnerligen angenämt samkväm.

Göteborgs F. K. P. R. sammanträdde den 18 mars, varvid dr Lydia Wahlström höll föredrag om "Birgitta enligt den nyaste tolkningen".

Efter föredraget vidtog mötesförhandlingarna under fru Frigga Carlbergs ordförandeskap. Styrelse- och revisionsberättelserna för det gångna året upplästes och godkändes. Föreningen ägde vid årets slut 699 medlemmar mot 600 året förut.

Till sist framhöll aftonens ordförande, att den Widelska rösträttsutredningen väckt stor förståelse bland landets kvinnor. Dess uppgifter till kvinnorösträtten i de länder, där den införts, haft en försämrande inverkan på de sociala förhållandena måste betecknas såsom i högsta grad missvisande. Det vore att vänta att rösträtts- och nykterhetsvännliga kvinnor skola protestera mot och bemöta den Widelska utredningen.

Hallsbergs F. K. P. R. inbjöd för en tid sedan till ett enkelt samkväm dels en hel mängd inom samhället boende kvinnor, dels representanter från Örebro F. K. P. R. 12 nya medlemmar ingingo i föreningen. Exemplet är efterföljansvärt för andra F. K. P. R.

Jönköpings F. K. P. R. avhöll den 18 mars sitt ordinarie årsmöte i samband med samkväm. Sedan styrelse- och revisionsberättelserna föredragits, företogs val av styrelseledamöter samt revisorer och ersättare. Omvalda blevo till styrelseledamöter fru Hulda Lundberg, fru H. Pettersson och fröken Elin Olsson, varjämte fru Agnes Lithman nyvaldes. Till suppleanter omvaldes fröken Klara Ahrenberg och nyvaldes fröken Gärda Hultman.

Till revisorer omvaldes fru Tekla Ericsson och fru Edla Engdahl med fröken Elin Wettergren som suppleant.

Efter en utredning av frågan om moderskapsförsäkring uppstod en stunds diskussion om huru man borde ställa sig till saken i det läge var den framkommit. Man enade sig om att protestera mot det sätt varpå de sakkunniga uttalat sig, och skulle man ingå till landsföreningens med begär att, om flera dylika protester ingingo, landsföreningen ville begära frågans återförvisande för behandling av såväl män som kvinnor.

Kalmar F. K. P. R. hade den 28 februari ordinarie möte vid vilket fru Anna Kreuger redogjorde för centralstyrelsemötet och de beslut som där fattades. På F. K. P. R.'s begär intogs lokaltidningarna i februari såsom artikel Anna Bugge Wickells "Gifva kvinnors kommunala rösträtt".

Karlskrona F. K. P. R. hade den 22 febr. årsmöte, vilket var talrikt besökt. Mötet började med avsjungandet av Ossian Nilssons rösträttsång. Sedan skreds till val m. m. Styrelsen omvaldes, som suppleant i stället för fru A. Risberg, som avsåg sig valdes lärarinnan fr. J. Kjellberg. Efter förhandlingarna höll fröken Sigrid Kruse föredrag om centralstyrelsemötet i Stockholm.

Den 15 mars hade föreningen anordnat en Fredrika Bremer-afton för att intressera medlemmarna för den idé som utgått från Stockholms F. K. P. R. att resa en staty av Fredrika Bremer.

Sedan fröken Sigrid Kruse hälsat de närvarande välkomna, höll fröken Maja Lundquist ett intressant föredrag om Fredrika Bremer, varefter delar av Sigrid Leijonhufvuds kantat deklamerades och ett par musiknummer föredrogs. Därpå vidtog ett samkväm, som var mycket angenämt och talrikt besökt. 6 nummerade listor utdelades till olika medlemmar vilka lovade att samla bidrag till den tillämnade statyn.

Karlstads F. K. P. R. höll den 13 mars sitt årsmöte under fru G. Hellbergs ordförandeskap. Tillslutningen av föreningsmedlemmar var mycket stor och stämningen livlig och beslutsam. Med acklamation omvaldes den avgående styrelsen, fru Gerda Hellberg, fru Greta Gullström, fröken Ragnhild Dyblén, fröken Anna Widmark och fru Helrid Severin samt suppleanterna fröken Anna Ljungkvist och fru Kristina Bände-

lin. Till revisorer valdes fröknarna Hilda Allert och Maria Larsson, till revisorssuppleanter fruarna Esther Leffrén och Anna Helleberg. Medlemsantalet för 1911 var 192. Ett 29-tal nya medlemmar inskrev sig vid mötet i föreningen.

Största delen av de närvarande kvarstannade efter sammanträdet slut till supé och samkväm. Som avslutning sjöngs "Du gamla, du fria".

Klippans F. K. P. R. hade den 14 mars sammanträde under ordförandeskap av fröken H. Ramberg. Efter förhandlingarna upplästes Selma Lagerlöfs "Hem och stat". Diskussion ägde rum över det ämne, som under Skånetörbundets möte i Kristianstad blev föredraget av fröken Nanny Palmkvist: "Är behovsprincipen en rättvis löneprincip?" De närvarande uttalade sig mot behovsprincipen och voro eniga om att för lika arbete bör vara lika lön. Nya medlemmar inskrevos i föreningen.

Kumla F. K. P. R. beslöt på sitt årsmöte i febr. att under året fortsätta med arbetsmötet till förmån för föreningskassan.

Den 27 mars skall anordnas en försäljning av de under föregående året förfärdigade arbetena.

På samma gång kommer ett föredrag att hållas av fru Rystedt, föreståndarinnan för Örebro husmoderskola, om fruktkonservering. Föredraget demonstreras.

Ljungbro flital av Linköpings F. K. P. R. höll den 17 mars sitt årsmöte. Därvid förelästes årsberättelse över förenings verksamhet, varjämte fröken Jenny Wallerstedt skildrade de senaste tilldragelserna inom den internationella rösträttsvärlden. Därefter upplästes fröken Leijonhufvuds kantat och fru Eva Hanzén höll ett kortare föredrag om Fredrika Bremer.

Föreningen har under året ökat med 8 nya medlemmar.

Nora F. K. P. R. hade i slutet av februari å samskolans stora sal uppvisning av kongressbilderna. I anslutning till bilderna meddelade fröken A. Cnattingius och E. Meurling sina minnen och intryck från kongressen.

Fröken Ellen Fröström höll ett längre föredrag om Rev. Anna Shaw, och citerade en del av hennes uttalanden, som belyste hennes rika personlighet. Fröken Fröström presenterade också de vid kongressen närvarande medlemmarna av "Men's League" och citerade deras olika yttranden. Nora manskör biträdde med sång. Aftonen blev stämmingsfull fastän allmänheten icke infunnit sig så talrikt, som önskligt varit.

Norrahammars F. K. P. R. höll den 12 mars årsmöte. Vid styrelseval omvaldes fru Alma Andersson till ordf. Styrelsen fick i övrigt följande sammansättning: fru Jenny Kvist, fru Anna Swahn, fröken Albertina Karlsson samt fru Augusta Markusson, suppleanter blevo fru Augusta Engdahl och fröken Anna Forström, revisorer fröken Klara Hultqvist och fröken Rut Lönnblad samt fröken Astrid Gustafsson revisorssuppleant. Därefter upplästes och behandlades en del från V. U. ankomma cirkulär. Sedan beslöt att föreningen även i år skall bekosta första majblommans utgifter, så att vinsten oaktad skall tillfalla Norrahammars tuberkulofond. Till sist uppmannade ordföranden dem som ha deklarerat att ej giva sina röster åt sådana landstingsmän, som äro motståndare till vår rösträttsfråga.

Norrälje F. K. P. R. hade den 17 mars en talrikt besökt föreläsning i samskolans hörsal om politisk rösträtt för kvinnor av fru Ellen Hagen från Uppsala. De bildade kvinnorna uppmannades att deltaga i rösträttsrörelsen eller åtminstone ej motarbetat reformen. 14 nya medlemmar antecknade sig.

Ronneby F. K. P. R. sammanträdde den 13 mars. Medlemsantalet uppgår till 160. Mötet beslöt, enligt förslag från Centralstyrelsen, anordna en större fest i medio av april med anledning av den kungl. propositionens framläggande för riksdagen. Meningen är att över hela Sverige i alla rösträttsföreningar gå göra ett sympatiutalande med anledning av propositionen. Fru Augusta Tonning redogjorde för det i januari i Stockholm hållna Centralstyrelsemötet.

Arbetet ute i landet

Skaraborgs länsförbund hade den 25 mars årsmöte i Falköping. Den gamla styrelsen omvaldes och fick följande sammansättning: fruarna Andriette Florén och Jenny Lindberger, Mariestad, Jenny Velander, Skara, Julia Rydström, Stenstorp, Lisa Appelgren, Skara. Revisorerna fröken Lotten Ahlström, Falköping och fröken Evy Möller, Stenstorp omvaldes och fröken Agnes Teland, Sköfde blev revisorssuppleant.

Nästa årsmöte kommer att hållas i Skara.

F. K. P. R. i Skellefteå har till styrelse för innevarande år valt: Fru Anna Stenon, ordf., fru Charlotte Svedén, v. ordf., frkn Nanna Lundell, kassör, frkn Anna Sidenmark, sek., fru Jane Johansson, v. sek., samt frkn Anna Noring och fru Selma Andersson.

Till centralstyrelsemedlemmar valdes fru Anna Stenon och frkn Anna Noring med fru Charlotte Svedén som suppleant.

Revisorer blevo fru Törnsten och frkn Lundell med fröknarna L. Engman och A. A. Nordström som suppleanter.

Sundsvalvs F. K. P. R. höll den 6 mars sitt årsmöte i stadsfullmäktiges sessionssal. Vid därvid förrättat styrelseval utsågs till ordförande fröken Elin Wahlquist, till sek. fröken Maria Himmelstrand, till kassaförvaltare fröken Agnes Stjernström. I stället för fru Martha Sundberg, som avsåg sig på grund av brist på tid, och fru Gerda Modén, som flyttat från staden, valdes till v. ordf. fru Maja Gerdin och till v. sek. fröken Anna Stadin. Till revisorer valdes fröknarna Agda Fjellström och Jenny Lahlén med fru Sanna Gustafsson och fröken Maria Sundberg som suppleanter. Beslut fattades att anordna ett större möte med anledning av den kungl. propositionen om kvinnorösträtt.

Södermanlands länsförbund av F. K. P. R. hade den 25 mars (Marie beb.-dag) sitt årsmöte i Stadshotellet i Eskilstuna. Av den avgående styrelsen omvaldes enhälligt ordf. fru A. Videbeck. Fru Anna Johansson valdes till vice ordf., fröken Molin till skattmästare. Revisorerna fru L. Ekman och tandläkare K. Melén omvaldes.

Stadsgäändring företogs. Kortfattad redogörelse för de olika lokalavdelningarnas arbete under det gångna året lämnades av deras resp. ombud. Därefter inleddes fru L. Ekman frågan: "Vilka åtgärder kan länsförbundet och dess lokalavdelningar vidtaga för bildande av föreningar på landsbygden?" En livlig diskussion följde och följande resolution fattades: "Styrelsen skall meddela sig med V. U. för att genom de Bergman-Österbergska donationerna få kommunalkurser till stånd på platser som styrelsen föreslår."

Frågan: "Hur bör en god husmoder gå till väga för att rätt lära och leda sina tjänarinnor?" inleddes av fru A. Johansson. Diskussion följde, av vilken framgick önskvärdheten av yrkeskolor.

Efter mötet intogs gemensam middag. Telegram avsåndes till förbundets ordförande, fru A. Videbeck, som genom sjukdom varit förhindrad närvara.

Direfter hölls föredrag av fröken Maria Jansson över ämnet "Kvinnornas skaldar och skaldernas kvinnor". Efter det poetiska och intressanta föredraget vidtog ett samkväm, som präglades av den bästa stämning.

Sölvesborgs F. K. P. R. hade den 15 mars anordnat en offentlig diskussion om kvinnoarbetet förr och nu. Mötet var talrikt besökt och börjades med ett timplängt, synnerligen intressant inledningsföredrag av fröken Ebba Hultqvist, under vilkens ledning sedan en rätt livlig diskussion fördes resulterande i följande i följande antagna resolutioner:

"Eftersom erfarenheten visat att det är till nytta för hemmet och samhället att kvinnan deltagit i det offentliga och sociala arbetet, så anser mötet, att tiden bör vara inne för kvinnans deltagande även i det politiska."

För att anordna nya dylika möten tillsattes en kommitté på tre personer.

Trollhättans F. K. P. R. har börjat att 2 gånger i månaden anordna "arbetsaftnar". Syftet är tvåfaldigt. Först fördelen att träffas litet oftare än förut varit fallet och så tillfälle till diskutera en eller annan aktuell social fråga och vidare att genom de förfärdigade arbetena få en välbeförlig förstärkning till föreningens agitationskassa. Tre dylika "aftnar" ha redan före-

kommit. Första gången redogjorde föreningens ordf. för Centralstyrelsemötet, andra gången förelästes ur "Kvinnan och arbetet" och tredje gången diskuterades det föreliggande förslaget till moderskapsförsäkring.

F. K. P. R. i Uddevalla valde den 29 febr. till styrelse fröken Mimmi Jacobsson, ordf., fru Hilma Kullgren, v. ordf., Tyra Berghman, sek., Sigrid Koch, kassaförvaltare, Ingeborg Lycho och fröken Hulda Hofvendahl. Till revisorer valdes fröknarna Hanna Lundqvist och Hanna Andersson.

Varbergs F. K. P. R. höll sitt årsmöte fredagen den 15 mars. Vid styrelsevalet omvaldes fru Elin Linder, fröknarna Olivia Andersson, Bertha Nilsson, Julia Palm, Helena Lindow samt nyvaldes fröken Wilhelmina Malmström och fru Emilia Carlsson i stället för fröknarna Ingeborg Hamberg och Astrid Nyberg som undangett sig återval. Ledaren i Rösträtt för Kvinnors första nummer "Vi och vår fråga" upplästes och uppmannades föreningens medlemmar att prönera på tidningen, vilken uppmanning och av flera av de närvarande följdes. Beslut fattades att så festligt och högtidligt som möjligt fira Kvinnornas dag. Efter förhandlingarna vidtog ett angenämt samkväm. Sju nya medlemmar inskrevos vid tillfället.

I Väse (Värmland) hade logen "Sann Frihet" till en eftermiddagsfest söndagen den 10 mars inbjudit fru G. Hellberg att tala först om kvinnornas rösträttsfråga i allmänhet samt sedan efter ett uppehåll om Röstrettskongressen 1911, med ljusbilder. Logens ordförande betonade i sitt hälsnings-tal, att nykterhetsfolket i Sverige hoppas på säker hjälp av kvinnornas rösträtt. Man hör också vid samtal vid nykterhetsfolk, att den Widelska utredningen ingalunda förmörkat detta deras hopp.

Meddelande från V. U.

Den förut omnämnda affischen till Röstrettsdagen är nu tryckt och kan rekvireras från Röstrettsbyrån, Lästmakaregatan 6, Stockholm, till ett pris av 10öre pr styck jämte porto.

Stockholms F. K. P. R. samlades den 20 mars till årsmöte, varvid den avgående styrelsen återvaldes med undantag av d:r I. Laurell, fröken Symonds Ohlin och d:r Malin Wester-Hallberg, som avsåg sig, och i vilkas ställe fröken Anna Akerberg, friherrinnan Ebba Palmstierna och fru A. Horney utsågos. Suppleanter blevo fröken G. af Klintberg, fru H. Sachs och doktorinnan Laurent. De förutvarande revisorerna omvaldes och till suppleanter utsågos fröken H. Wahlström och d:r E. Ramstedt.

Under mötet väcktes förslag om att föreningen skulle hos lagberedningen hemställa att någon kvinna måtte tillkallas och höras då ärendet om äkten-skapslagstiftningen förekommer. Förslaget godkändes, och man uppdrog åt styrelsen att ombesörja dess utförande.

Fru Wærn-Bugge lämnade en redogörelse av överdirektör Widells utredning om kvinnans politiska rösträtt och underkastade densamma en skarp kritik.

Val förekom även av fyra medlemmar till den för insamling till en Fredrika Bremer-staty tillsatta kommittéen. Valda blevo fru Hilda Sachs, fru Ann-Margret Holmgren, född Tersmeden, fröken Stina Quint och fröken Anna Frisell.

Kvinnliga stadsfullmäktige.

Vid de nu avslutade valen till stadsfullmäktige i Stockholm ha tre kvinnor nyvalts, nämligen sjuksköterskan Bertha Wellin i tredje kretsen, doktor Karolina Widerström och fröken Stina Quint i femte kretsen. I fjärde kretsen omvaldes dessutom fröken Gertrud Månsson, en av socialdemokraternas två kvinnliga representanter inom stadsfullmäktige.

Syster Bertha Wellin gick in på fjärde platsen på de moderatas lista, d:r Widerström hade fått första rummet på de frisinnades lista och gick även in som första namn och fröken Stina Quint valdes som sätte på de moderatas lista.

Kvinnorösträtten i Australien.

I flera landsortstidningar har nyligen förekommit en artikel om kvinnoröst-rättens verkningar i Australien. Författaren vill särskilt göra gällande, att man märker mycket litet av dessa verkningar, liksom på det hela taget av kvinnornas deltagande i det politiska livet.

Kvinnornas förmenta intresselöshet för politiken anser förf. bero därpå att kvinnorna i Australien ha det så mycket bättre än i Europa. Vad först intresselösheten beträffar — kan någon som verkligen känner till politik på allvar tro att kvinnorna skulle fått politisk rösträtt utan att de själva visat intresse därpå? Den kvinnliga rösträttsrörelsen i Australien daterar sig ända från 1869, då de första rösträttsföredragen hölls. Den första föreningen för kvinnans rösträtt bildades 1884 och följdes inom kort av flera öringar i de olika staterna, vilka 1903 sammanslöt sig till "Women's Federal Political Association". Dessa föreningar ha utvecklat en stor livaktighet och inlämnat den ena petitionen efter den andra till parlamentet. De ha efter våra förhållanden räknat nätt detta mål ofantligt fort: i Nya Zeeland fingo ju kvinnorna rösträtt redan 1893, och sedan ha de övriga staterna kommit efter i rask följd.

Och sedan kvinnorna erhållit rösträtt, ha de överallt visat sig ivriga att bereda sig för att väl använda densamma — de ha hållit möten och föredrag och diskussioner och upplysningskurser och utvecklat en sådan politisk liv-

aktighet att männen måst rycka upp sig för att hålla jämna steg med dem.

Som mätare på intresset får väl också deltagandet i valen anses. Det kan ju nämnas att 1910 för hela det australiska statsförbundet kvinnornas röster från 1906 ökats med 12 proc., männens blott med 8 proc. Då kvinnorna på Nya Zeeland första gången utövade sin rösträtt hade över 78 proc. av kolonins fullvuxna kvinnor anmält sin avsikt att rösta, och av dessa hade mer än 85 proc. faktiskt röstat. 1909 röstade över 78 proc. av de röstberättigade kvinnorna, medan av de röstberättigade männen 81 proc. utövade sin rösträtt — alltså ett mycket vackert resultat för kvinnorna i betraktande av de mycket större svårigheterna för dem att infina sig vid vallokalerna med landets dåliga vägar och långa avstånd och svårigheten att lämna hemmet. I valstatistiken för de övriga staterna finna vi ungefär samma siffror.

Orsaken till den intresselöshet artikelförfattaren tror sig finna hos kvinnorna anser han ligga däri att kvinnorna ha det så bra. "Yrkena stå henne öppna", säger han. "I socialt hänseende, i kvinno-, moder- och barnskydd blir här mera gjort, försökt och experimenterat än man i Europa med all dess skolvishet kan drömma om. Allt som kan göras för kvinnan är gjort utan hennes aktiva medverkan, varför skall hon då lägga sig i det hon i det hela taget icke begriper!" Förf. glömmert emellertid att dessa sociala reformer genomförts först sedan kvinnorna fått rösträtt. Så är t. ex. förhållandet med ålderdomspensioneringen, lika lön för lika arbete, maximalarbetsdag, reglering av ekonomisk samverkan mellan

man och hustru, förbättrandet av hustruns förmögenhetsställning i rättsligt avseende, medling och skiljedom i arbetslivster, butikstjäningslagstiftning, åtgärder mot prostitutionen o. s. v. Som ett exempel på att det verkligen är rösträtten som hjälper kvinnorna att driva sina önskemål igenom kan det nämnas att i Nya Syd-Wales Women's Christian and Temperance Union i 20 år utan framgång strävat efter att utsträcka skyddsåldern för flickor. Så fingo kvinnorna där rösträtt 1902, och redan innan årets slut var denna ålder höjd från 14 till 16 år, och sedan har den ytterligare höjts till 17 år. Det är alltså verkligen kvinnornas aktiva medverkan som behövs. "Eva blir densamma, med och utan röstsedel", säger förf. Nej, hon blir icke densamma — utan röstsedel är hon en ropandes röst, med röstsedel däremot vad professor Reuterskiöld kallat "en politisk maktfaktor".

Mot förf:s påstående att kvinnan röstar "som sin fader, broder, man eller käraste, eller på kandidat Pettersson, därför att han är en sådan hjärtegod man, ger hennes barn choklad eller låter tvätta hos henne", kan anföras ett yttrande av J. G. Findlay, generalprokurator och kolonialsekreterare på Nya Zeeland, vilken säger: "Jag tror icke, att erfarenheten på Nya Zeeland under de sista fjorton åren motsagt sir William Fox' ord, vilka jag är beredd att upptaga som mina egna: Han sade: Kvinnan är jämgod med mannen i inflytande och förstånd; hon är mer än jämgod med honom i sitt intresse för en sund lagstiftning och i känslan för vad som bäst kan befordra ett lands sanna väl. Hon låter sig mindre

MILJONER KVINNOR HAVA REDAN AVGIVIT SIN RÖST FÖR "SINGER".

VÄLJ DENSAMMA OCH ÄVEN NI SKALL BLIVA BELÄTEN MED DENNA FÖREBILD FÖR ALL SYMASKINSFABRIKATION.

ofta frestas att rösta mot sin verkliga övertygelse... Om en kvinna föresatt sig ett stort mål, går hon rakt på det... Jag tror att hon i allmänhet skulle komma att rösta på den rätta sidan." Det bästa beviset för de goda verkningarna av kvinnans rösträtt ligger emellertid i följande resolution, vilken fattades i det australiska statsförbundet den 17 nov. 1910. Den lyder så: "Senaten är av den åsikt, att kvinnans politiska rösträtt för Australien haft de mest välsignerliga verkningar... i det den givit mera framskjuten plats åt lagstiftningen rörande kvinnor och barn, ehuru kvinnorna icke till den grad sysselsatt sig med dessa frågor, att de förbisett andra av vidsträcktare betydelse. I allt som rör försvaret och riket som helhet ha de visat sig lika

EAU MONO

(Professor MONO)

Överträffat medel för erhållande av klar och fräsch hy. Pris Kr. 3.—, 5.50, och 10.—.

FRANSKA PARYMMAGASINET
21 Drottninggatan 21, Stockholm.

Riks. Tel. 33 09. Allm. Tel. 311. (KR 476)

När Penelopes mamma skulle omvändas.

Av Evelyn Sharp.

(Översättning från engelskan.)

"Du är ute för att omvända hedningarna", sade jag till Penelope, "så begå aldrig det missaget att försöka omvända dina vänner. Det finns ingenting som din vän har så svårt att förlåta dig, som att du haft närvissheten att lägga dig i hans åsikter. Ser du, vänskapen, som är ett sälsynt och svåråtkomligt själstillstånd, har ingenting med åsikter att göra. Det är av vikt vad en tillfällig bekantskap tycker om dagens frågor, därför att du måste tala med honom. Det betyder däremot inte det minsta vad din vän tycker, därför att vänner behöver inte tala, bara vara tillsammans, vilket inte har något med åsikter att göra. Nu talar jag naturligtvis inte om de eviga sanningarna, därför att om din vän inte ser på dem med samma ögon som du, är ingen vänskap möjlig. Man kan aldrig omvända folk till de eviga sanningarna, bara till den speciella manifestation av dem som uppenbaras för den tidsålder vi lever i."

"På det sättet", invände Penelope, "skulle det vara omöjligt att omvända folk till någonting, såvida de inte redan är omvända utan att veta av det."

"Just så", sade jag. "Därför är det föspilld tid likaväl som närvisshet att försöka omvända sina vänner. Och eftersom din mor är en av de mödrar jag känner, som också är sina barns vän, råder jag dig allvarligt till att inte —"

"Det låter mycket bra", invände Penelope igen, "men mamma är ännu inte omvänd till den speciella manifestation av den eviga sanningen, som är känd under namnet kvinnans rösträtt; och man kan inte stå ut med att bo ihop med någon som tycker att alla rösträttskvinnor är bråkstakar, när man själv är en av bråkstakarna."

"Teoretiskt sett", fortfor jag, "skulle du väl kunna det, — om —"

"Men jag bor inte tillsammans med mamma teoretiskt sett", avbröt Penelope, "och om du verkligen tror, att du inte kan omvända henne för att hon aldrig skulle för-

låta dig, får jag väl ta den risken själv. Fast det är inte alls lätt att med hjälp av en hörlur omvända en gammal fru till den eviga sanningen."

Till slut blev jag emellertid övertalad att företa omvändelsen. Saras hälsning, då hon öppnade för mig på den för ändamålet utsatta dagen, var därför något förbryllande. "Fröken Penelope sa' att fröken skulle vara snäll och vänta i salongen, tills hon har slutat omvända frun", sade Sara i den lugna tonen hos en som intet budskap, hur underligt det än vore, kunde bringa ur fattningen.

Jag undrade om det inte vore bättre att jag väntade i tamburen, eftersom dubbeldörrar inte äro ogenomträngliga för ljud. Sara visade emellertid vägen till salongen utan att ge detta förslag ett ögonblicks allvarlig eftertanke.

"Man kan höra allting som sägs till frun precis i hela huset — det vill säga, om frun kan höra det", förklarade den lugnt.

Santalet hade nått en kritisk punkt, då jag som ofrivillig lyssnare slog mig ned i salongen. Detta slöt jag mig till av den omständigheten att båda talade på samma gång. Plötsligt blev det lugnt, och Penelope tycktes reda sig mycket bra. Frånvaron av invändningar föreföll mig emellertid underlig, tills den fick sin förklaring i ett plötsligt utbrott från modern, just som hennes dotter nått höjden av övertygande vältalighet.

"Jag hör inte ett ord av vad du säger, barn. Skulle du vilja ge mig min hörlur", sade Penelopes mamma och avbröt henne omedvetet i en mening. Tydligt blev hörluren skaffad till rätta, ty nu kommo invändningarna haglande, då Penelope tåligt började om igen. "Sådan smörja, barn!" lydde ett avbrott i början. "Jag har då aldrig gjort något för att hindra din utveckling som du kallar det. Jag medger att jag satte en gräns för jiu-jitsu, men det har inte med detta att göra."

"Nej, älskade mamma, det har det inte", avbröt Penelope, "och jag har aldrig sagt att du hindrade min utveckling. Vi är inte rösträttskvinnor därför att vi ha personliga skäl till klagomål, utan för att kvinnornas ställning i allmänhet —"

"Du skall aldrig kunna övertyga mig om

att du kan förbättra kvinnornas ställning genom att vara okvinnlig —"

"Vi är inte okvinnliga —"

"Jag är säker på att jag sett en rösträttskvinnu avritas i en tidning, Penelope, och hon såg förskräcklig ut! Jag kommer alldeles tydligt ihåg det — en sådan okvinnlig och obildad människa hon såg ut att vara. Det var en mycket ansead tidning det stod i, och den skulle aldrig —"

"Lilla mamma, du har så många gånger berättat för mig hur alla de ansedda tidningarna på den tiden kallade Florence Nightingale för en förskräckligt okvinnlig varelsel för att hon ville gå ut i kriget utan förkläde och sköta fullvuxna män, i stället för att stanna hemma och sköta det barnet hon inte hade", ropade Penelope i hörluren.

"Ja, det gjorde de visst", ropade hennes mamma, liksom om hennes sannfärdighet dragits i tvivelsmål. "Alla möjliga elaka och lögnaktiga saker spreds ut om den präktiga kvinnan! Men nu —"

"Nu", sade den illfundliga Penelope, "är ingen kvinna i England mera hedrad. Detta visar, tycker jag, att vi inte ska tro allt vad tidningarna —"

"Penelope", avbröt hennes mamma tvärt, "jag har tappat min hörlur igen, så du kan så gott ringa efter teet."

Spår efter drabbningen voro alljämt synliga, då Sara släppte in mig i moderns rum. Hörluren stack fram ur kolboxen, vilket alltid var ett tecken till ett upprört själstillstånd i Penelopes hem, och både hon och hennes mamma höllo på att leta efter glasögonen, som för ögonblicket försvunnit.

Då modern fick se mig, bannlyste hon alla eviga sanningar och deras manifestationer och tog emot mig med samma världsvana, som för femtio år sedan ansågs dölja för gäster och tjänare att husets härskarinnu någonsin hade några egna känslor eller några allmänna intressen.

"Så vänligt av er att titta in just som Penelope och jag skulle dricka té! Kom och sitt bredvid mig", var den vänliga hälsning jag fick. "Kan du flnna min hörlur?" vände hon sig till Penelope. "Jag är säker på att jag hade den för ett ögonblick sedan."

Det var först då Penelope skickats ut efter ett handarbete som hennes mor lade bort sin världnemin från femtio år tillbaka och blev modern för alla tider.

"Jag förmodar", sade hon med den sanna moderliga blandningen av vädjan och ogillande i sin röst, "att det är ni som omvänt Penelope till alla dessa dumheter."

"Nej", svarade jag. "Tiden har omvänt henne. Penelope är ett barn av sin tid." "Hon behöver inte vara barn av någon annan än sin mamma", var det förnärmede svaret. "När jag var ung, voro döttrarna sina mödrars barn —"

Jag avbröt henne med frågan, om hon verkligen trodde, att detta någonsin varit sant.

"När jag var ung", sade Penelopes mamma ännu en gång, "var vi så väluppfostrade att vi inte lät våra mödrar ana att vi visste mer än de — även om vi gjorde det."

Då jag skulle gå, frågade jag den bedrövade Penelope varför hon inte följt mitt råd och låtit mig riskera min vänskap med hennes mamma, i stället för att sätta sin egen i fara.

"Det var idiotiskt av mig", erkände Penelope, "hon sa' någonting orättvist om 'de där rysliga kvinnorna', och då måste jag säga att jag var en av dem, och se'n måste jag fortsätta, förstas. Det var i alla fall synd att det inte fanns några antirösträttskvinnor gömda i huset, medan jag höll på i hörluren, eller hur?"

"Hör!" avbröt jag. Sara höll på att duka av tebordet och genom den öppna dörren hördes små bitar av samtalet.

"Det är vår skyldighet att se båda sidorna av en sak, Sara."

"Ja, frun."

"Florence Nightingale, den ädlaste engelska kvinnu, som någonsin levat, blev missförstådd precis på samma sätt —"

"Ja, frun."

"Jag tror, att jag skall sluta med att prenumerera på tidskriften ni har i köket och i stället beställa en rösträttstidning."

"Ja, frun. Vi ha redan fått två av fröken Penelope. Tack, frun."

Penelope och jag flydde nedför trappan för att undvika upptäckt.

"Hon var omvänd hela tiden; jag sa' dig, att hon skulle bli det, anmärkte jag i dörren."

"Och nu kommer hon aldrig att förlåta mig!" suckade Penelope.

klarsynta och kloka som männen. Då reformen endast medfört goda verkningar, trots alla olycksprofetior, anse vi att alla nationer, som ha förmånen att äga konstitutionellt styrelsesätt skulle göra mycket klokt i att bevilja kvinnorna rösträtt." Denna resolution kablades omedelbart till mr. Asquith.

Till sist kan jag ej neka mig nöjet att anföra några av förf:s betraktelser, vilka må helt och hållet tala för sig själva: "hon (=den australiska kvinnan, som fått rösträtt) har förblivit kvinnlig. Politikens hårda ord har icke förstört hennes läppars mjukhet, henes flirt är icke uppbladdad med ledareartiklarnas lidelsefulla sentenser, hon har behållit sin smak för granna kläder, smycken, sällskaplighet och kärleken efter ett eget hem, man och barn."

Ester Brisman.

Statsrådet Petré

talade den 17 mars i Hedemora. Efter att ha berört en del frågor, som redan avhandlats vid årets riksdag, kom tal. in på frågan om kvinnans politiska rösträtt. Kvinnan är nu på de flesta områden jämställd med mannen, och det är då en orätfärdighet, att hon skall ställas under de sämsta av männen. Det är ett rättfärdighetskrav, att hon ges politisk rösträtt, och samhället har behov att få kvinnorna med även på lagstiftningsområdet.

Kvinnorösträttskravet komme att fullt tillgodoses i den snart kommande propositionen till årets riksdag, och det vore att hoppas att frågan skulle vinna en lycklig lösning.

Efter föredraget avslöts till statsrådet Petré ett så lydande telegram:

"Kvinnor i Hedemora bedja få framföra till Herr Statsrådet sitt djupt kända tack för det varmhjärtade föredraget", varpå F. K. P. R:s ordförande telegrafiskt erhöi statsrådet Petréns tack.

Något att ta fasta på i herr Lindmans Kalmartal.

"Ni äro säkert alla med mig ense om det *sunda* och *naturliga* i sambandet mellan *medborgerliga rättigheter* och *fullgjorda medborgerliga skyldigheter*."

"Blir det lag att rösträtt erhålles lika väl vare sig man betalar eller icke betalar sin skatt, skall detta säkert bidraga till att allt flera undandraga sig skattens betalning. Denna faller med desto större tyngd på den ordentlige skattebetalaren, som får svara både för egen del och för den försunlige".

Alltså 1:mo: Då kvinnorna fullgöra sina medborgerliga skyldigheter (= betala skatt), är det "sunt" och "naturligt", att de ha motsvarande medborgerliga rättigheter: de böra sålunda ha rösträtt!

2:do: Den ordentlige skattebetalaren med rösträtt har större börda att bära på än den försunlige.

Vilken stor börda faller icke då på de ordentliga rösträttslösa skattebetalarnas skuldror! Phn.

Till Sveriges kvinnor!

Stöd arbetet för kvinnans medborgarrätt genom att ingå som medlem i närmaste rösträttsförening. Rösträttsföreningar finnas i de flesta städer samt i ett flertal mindre samhällen över hela landet.

Medlemsavgiften överstiger aldrig 1 krona.

Arbetet ute i världen.

Ställningen i Danmark. Den nuvarande moderata danska regeringen är anhängare av det kvinnliga rösträttskravet, vilket även uppbäres av Folketingets flertal. Förslag om rösträtt för kvinnor antogs i april förra året av Folketinget, varpå det efter att ha debatterats även i Landstinget hänsköts till en kommitté. I november blev det återigen upptaget till behandling i Landstinget och återigen överlämnat till en kommitté, där det för närvarande vilar. För genomförande av rösträttsförslag fordras emellertid en riksdagsupplösning, och förr än regeringen tar initiativ i denna riktning äro dess sympatier för frågan icke mycket värda, skrives till oss från Köpenhamn.

Fröken Anna Rogstad, förut suppleant i det norska stortinget, har efter regeringsskiftet tagit statsminister Bratlies plats i stortinget.

Männens internationella kvinnorösträttsallians förbereder en internationell kongress i London i september eller oktober för antagande av stadgar och uppgörande av arbetsplan. Ordförande för alliansen är Sir John Cockburn, K. C. M. G., f. d. premiärminister i Syd-Australien, och vice ordförande M. Ferdinand Buisson, medlem av franska deputeradekammaren och ordförande i de franska valmännens F. K. P. R. Sekreterare är överste W. A. E. Mansfeldt, 19 Dillenburgstraet, Utrecht, Holland.

Belgiska föreningen för kvinnans rättigheter anordnar i april med anledning av sin tjuguariga tillvaro en internationell kongress. Bland de ämnen, som komma att upptagas till diskussion, är även frågan om kvinnans politiska rösträtt.

Kvinnorösträttsfrågan i Österrike. Den 17 mars hölls den första österrikska kvinnorösträttskongressen i Wien, varvid en resolution krävande rösträtt för kvinnor vid riksdagsval antogs. Den föräldrade österrikska föreningslagen har hittills utgjort ett hinder för en organiserad kvinnorösträttsrörelse i Österrike.

Moderskapsförsäkring och rösträtt.

Onsdagen den 6 mars hade tre socialdemokratiska kvinnooorganisationer och den nyligen bildade Svenska föreningen för moderskydd och sexualreform anordnat ett offentligt möte i Stockholm angående moderskapsförsäkringen.

I resolutionen, vilken följande dag av en deputation framlämnades till civilministeren, och i vilken olika önskemål i fråga om lagens reformering uttalades, gjordes mötet på förslag av en av mötedeltagarna följande tillägg:

"Förslaget om moderskapsförsäkring är en fråga, som på det intimaste berör kvinnorna, och från de mest skilda håll i deras läger ha anmärkningar mot förslaget — ofta samstämmade — kommit fram. Detta bevisar på det klaraste, att det är svårt för männen att ensamma riktigt och rättvist lagstifta i dylika frågor, och mötet uttalar därför en kraftig vädjan till riksdagen, att snarast möjligt ge kvinnorna deras medborgarrätt."

BIRGITTA-SKOLANS SYKURSER i Klädsömnad, Fransk innesömnad, Konstbroderi, Spetsöm och Knyppning. OBS. Rysk spetsknyppning i silver och guld. Lärarinna: Fru Ebba Salwén. Upplysningar och prospekt i skolans lokaler, Regeringsgatan 19—21. Riks No: 504. Allm. 153 85. Föreståndarinnor: (K. R. 435). Elisabeth Gantzberg, Emmy Kjander.

Friska blommor och vackra begrafningskransar
"LA ROSE" Blomsterhandel
30 Sturegatan, Stockholm.

ROHTLIEB & COMP.

Innehavare:
Översättarinnan EMILIE KULLMAN
Kontor:
Nybrogatan 26, Stockholm.

Prima Anthracit i olika krossningar.
Hushållskol, Cokes,
Marie-Briketter till billigaste priser.

Riks Tel. 40 62.

Allm. Tel. 78 39.

(K. R. 405)

Husmoderskolan HEMMET

meddelar *grundlig* och praktisk undervisning i allt som tillhör ett hems skötande.

ANNA GYLLENSPETS, f. v. Holten.
Drottninggatan 67, Stockholm. Rikstel. 133 34.

Beställningar emottagas.

Hos alla bokhandlare:

HEMUPPFOSTRAN

Förening af **Dagmar Waldner.**

Pris 25 öre.

Ivar Hæggströms Bokförlags A. B., Stockholm.

Prenumeration i utlandet å **RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR** sker genom insändande av Kr. 1:75 i postanvisning till tidningens expedition, 6 Lästmakaregatan, Stockholm.

UTBILDNINGSKURS

för Praktiskt Socialt Arbeta, såsom

bostadsinspektion, vice värdskap i arbetarbostadshus, fosterbarnsinspektion och andra mera krävande uppgifter, anordnas under läsåret 1 okt. 1912—1 juli 1913 av

Centralförbundet för Socialt arbete.

Elevantalet begränsat. Inträdesålder minst 21 år. Teoretisk o. praktisk utbildning. Årsavgift 250 kr. Fullständigt prospekt erhålles genom C. S. As byrå, Lästmakaregatan 6, Stockholm, där även anmälningar mottagas intill den 15 juni.

Från läsekretsen.

Svar till *Ivriga prenumerantsamlare.*

Som svar å Eder fråga bedja vi få meddela: Då prenumerationspriset är satt så lågt som 75 öre är det omöjligt att å expeditionen mottaga prenumerationsavgifterna och därifrån verkställa utskickningen inom Sverige. Däremot kan den som önskar prenumerera för andra lämpligast upptaga namn och adresser jämte avgiften samt insända dessa till postkontoret i det postdistrikt, inom vilket prenumeranten bor. För personer boende å annan ort prenumererar man genom att till postkontoret å denna ort insända deras namn och adress jämte prenumerationsavgiften i postanvisning. Expeditionen.

Sociala skrifter till billigt pris. Centralförbundet för socialt arbete, som önskar bereda största möjliga spridning åt den av förbundet utgivna småskriftserien, erbjuder föreningar, folkbibliotek och folkhögskolor att till utomordentligt låga priser 5—15 öre pr styck förskaffa sig dessa utmärkte populära framställningar i aktuella sociala frågor. För rösträttsföreningar, som vilja verka för sociala kunskapers spridande bland medlemmarna, gives här ett enastående tillfälle till inköp av social litteratur till biblioteken eller till försäljning inom föreningarna. Skrifterna äro 16 till antalet och kosta sammanlagt kr. 1,30 mot 6,90 förut. Varje skrift kan dock köpas för sig. Särskilt må nämnas R. Berg: "I arbetsgivarefrågan", 5 öre, E. Heckscher: "Industria-

P. A. Collijns

Extra Prima
o. Prima
Bomullslärf.
Marknadens
bästa
kvaliteter.

Dr. Elin Beckmans Heltäfftsinstitut

Västmannagatan 3, Riks 10552, Stockholmst. Br. 4552.
Rådfrågnings-tid: Vard. 1 1/2—4
Behandling av reumatism, gikt, efterbehandling av ledsador, neuralgier, frostskador och vissa fall av börjande ålderdomsbrand.
OBS.! Kan även anordnas i patientens hem. (K. R. 482)

Lektioner i innesömnad

(även blusar, barnkläder m. m.) Praktisk metod, utan träckling. Varje elev disponerar en symaskin.
KARIN EGNÉR, Stockholm.
Sibyllegatan 36. R. T. 35 30, A. T. 210 04.
EVA EGNÉR, Malmö.
Fersens väg 2. Tel. 44 90, ev. 40 83.

Politisk Rösträtt för Kvinnor. II.

Statistisk utredning av Ludvig Widell, överdirektör och chef för Statistiska centralbyrån, erhålles genom Nordiska Bokhandeln, Stockholm, till ett pris av 1 kr. Postförsöksavgift 30 öre.

lismen", 15 öre. "Statens egnahemsplan", en enquête, 10 öre, E. Söderberg: Svensk arbetarrörelse", 5 öre, G. Sténhoff: "Anteckningar i socialhygien", 5 öre, E. Palmstierna: "Kommunalpolitik", 15 öre, E. Rinman: "Städerna som arbetsgivare" samt "Arbetsavtal och kollektivavtal", 10 öre, M. Marcus: "Butikstängningsfrågan", 15 öre, G. Meyerson: "Kvinnorna i Industrien", 10 öre. Skrifterna rekvideras hos Centralförbundet för socialt arbete, Lästmakaregatan 6, Stockholm. Frakten betalas av rekvirenten.

Rösträtt för Kvinnors

tredje nummer innehåller bl. a.:

Kvinnornas dag. Av A. M. H.
Kvinnofrågor inför riksdagen. Av Gnen.
Tre nordiska jubileeer.
Vad våra vänner säga.
England just nu.
Politisk rösträtt för kvinnor. II. Av doktor Gulli Petriini.
Herr Widells utredning om herr Lindmans Kalmartal. Hvad pressen säger.
Kvinnorösträtten i Australien. Av Ester Brisman.
När Penelopes mamma skulle omvändas. Av Evelyn Sharp.
Föreningsmeddelanden.
Från läsekretsen. Svar till ivriga prenumerantsamlare.
Notiser.

Stockholm, Ivar Hæggströms Boktryckeri A. B., 1912.